

Junho

លោកស្រីជាមួយនេះខ្លួន ឆ្នាំ 2025

គេហទំនួរ (ទាញយកអតិថជននៃខ្លួន): sovrynn.github.io

កំណើនដែលរាយ ECDO: github.com/sovrynn/ecdo

junhobtc@proton.me

សេចក្តីសង្គប

អត្ថបទនេះគឺជាការតិចិថយនៃអត្ថបទសរុបចំនួនពីរ។ អត្ថបទនេះពីរ
នេះគឺជាអត្ថបទដែលបានមកពីការសង្គមអត្ថបទស្រាវជ្រាវរវាង
មួយដែលការស្រាវជ្រាវធ្វើឡើងអស់រយៈពេលឡើង [29, 64] អំពីក្រឹមស្តី
ECDO។ រាប់ងារពីចំណាត់ផ្តាល់ខាងក្រោម៖

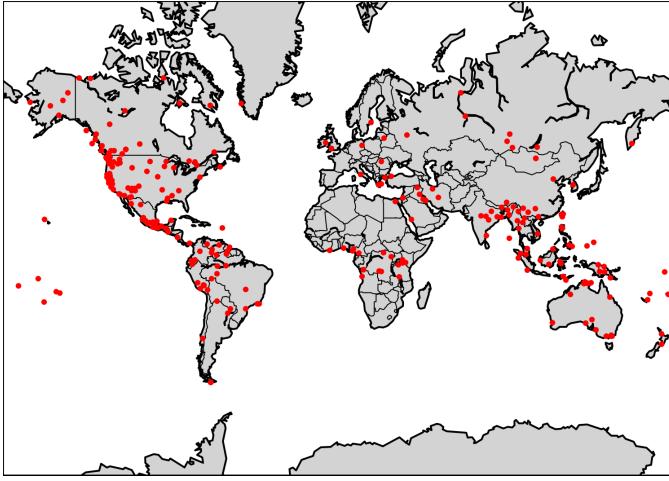
បង្ហាញថា ការរួមចូលនៅកណ្តាលដើម្បីអនុវត្តក្នុងទីផ្សារ ត្រូវបានជាមាត្រាឌីន
កើតឡើងក្នុងពេលវេលាប៉ារា ហើយការប្រព្រឹលអាកាសធានាតុ
ប្រព័លជាបង្ហាញដោយសារការឆ្លាស់ទូទៅ ពីខាងក្រុងដែរបស់
កណ្តាលដើម្បីអនុវត្តក្នុងទីផ្សារ។

បន្ទីមពីនេះទៀត ខ្ញុំកើនីងពិភាក្សាអំពីរបវទ្វាដែលបណ្តាលឱ្យកើត “ការរួមរបញ្បាស់ទិសបូឌានៃដែនម៉ាញ្ចីទិករបស់ដែនដី” ដូចដែលជាន់
លើកឡើងនៅក្នុងប្រព័ន្ធរឹបស ECDOដែរ។

ເនັ້ນກຸ່ມມລຸບຮຣະເຣະ: ຂໍ້ງກາລູຫຼຜລ້ວໂຄກສົງກາລູສຽງກຳເປົ້າຍ
ເຜົກເບີໂທິຫຼວິກຍື່ນເພີລັດຝັກເລີຂຕົ້ນເປົ້າຍຕົ້ນເປົ້າຍຕົ້ນ
ດາວເນີຍງົມເປົ້າຍຕົ້ນເປົ້າຍຕົ້ນເປົ້າຍຕົ້ນເປົ້າຍຕົ້ນເປົ້າຍຕົ້ນ
ຢ້ານສະນາບຸການຜູ້ງຽບສ່ວນຊີ່ເຕີ້ມີການມາຍໃໝ່ໂຮງສະໜີ້ເພີ້ນຜູ້ງຊີ່
ສະໜີ້ດີ່ຜູ້ນ່ອງເປົ້າມາວົງການສົງກຳເປົ້າຍຕົ້ນເປົ້າຍຕົ້ນເປົ້າຍຕົ້ນ
ເພີ້ນມານີ້ມີການສົງກຳເປົ້າຍຕົ້ນເປົ້າຍຕົ້ນເປົ້າຍຕົ້ນເປົ້າຍຕົ້ນ

1. ໂສດກີ່ເຜື້ອມ

ເບີເຍື້ອຕິຄຸງເງົ່າຜົມເຕົກເບີເປົ້າໃຈກົດຜິດນໍ້າທຳເນະກາເບັນຫຼາງ
ເງົ່າເຍື້ອເພີ້ງຕົ້ນຕີ ອີກຜິດນໍ້າມີນເມື່ອດັກເປົ້າແລກວິໄລການ
ເພີ້ງຕົ້ນຕີ ພົມເຕົກເບີເປົ້າໃຈກົດຜິດນໍ້າທຳເນະກາເບັນຫຼາງ
ເພີ້ງຕົ້ນຕີ ອີກຜິດນໍ້າມີນເມື່ອດັກເປົ້າແລກວິໄລການ
ເພີ້ງຕົ້ນຕີ ພົມເຕົກເບີເປົ້າໃຈກົດຜິດນໍ້າທຳເນະກາເບັນຫຼາງ
ເພີ້ງຕົ້ນຕີ ອີກຜິດນໍ້າມີນເມື່ອດັກເປົ້າແລກວິໄລການ

រូប 1. ទីតាំងផ្លូវដែលមានរឿងទាក់ទងនិងទីក្រុងនៃនៅក្នុងវិញ្ញុពិភពលោក [65].

1.1. រៀងទាក់ទងនឹងគ្រោះមហន្តរយធ្មជាតិផែួន។ នៃ ជនជាតិដើមអាមេរិក

ជើងរបស់ជនជាតិដើម្បីមាមការងារជើងមួយចំនួនដែលបង្ហាញពី
គ្រោះមហន្តរាយធ្វើមួយតិកធបស់ពិភពលោកដែលរស់នៅក្នុងផ្លូវតាម
កុលសម្បទ្វូន្ទូយនៃជនជាតិដើម្បីមាមការងារ ដែលរស់នៅក្នុងភាគរៀសាននៃ
រដ្ឋអារីប្បុណ្ណា ពួកគេបាននិយាយថា "...សូច្ចកណ្ឌា ដាក់បានហេហ្ឈប្រជាធិបតេយ្យ
ស្រីមេចឡើបីក្រែកពិភពលោកក្រោមដីរបស់ពួកគេសម្រាប់មនុស្ស
ទាំងឡាយណាតែងដែលត្រូវបានជើងសិល្បោះតើបីណ្ឌាបោះ។ នៅពេលមនុស្ស
ទាំងនោះបានចូលទៅក្រោមដីដោយសុវត្ថិភាពហើយសូច្ចកណ្ឌា ដាក់បានបោះ
ព្យាយាយក្នុងនោះមួយគុណដែលមានលេខាដាថ្មីដែលបង្ហាញក្នុងបញ្ហាប្បុរីយ៉ា
ឡូតាកេឡូតីវិតីនៅរបស់ពួកគេជើងខ្លួន។ ទីតាំងនោះគឺនៅតួចបំផុតនៃ
អ៊ីស្សរបស់ជនជាតិដែលនៅទីខាងក្រោមដីនៅក្នុងហើយនឹងនោះហើយដែល
ជាផីតាគំដែលពួកគេត្រូវបីក្រែកនៅជើងក្នុងរដ្ឋីលើត្រីមត្រូវ។
នូវនោះដែលជាអ្នកទទួលបានបំនុះនឹងដែនដីមានការពិបាកជាមួយក្នុងការ
បាកេឡូតីវិតីនៅរបស់ពួកគេ ក្រោមការបាកេឡូតីវិតីនៅក្នុងការ
ពិភពលោកជាកំបង់តុល្យភាពដែនដីវិនិនិរម័យលួចចុះទៅក្នុងយ៉ាង
ខ្សោយដោយសារតែត្រូវមួកគ្រប់គ្រងរាយក្រឹងបានបិចចូលទៅក្នុងសម្រួល
ដោយសារតែរលកទិន្នន័យក្នុងការងារជាតិដើម្បីមានការពិបាកជាមួយ
ពេញដីហើយដោយសារតែពិភពលោកវិលកាត់វាលីកកកនិងលំហែដែល
គឺជាផីតាគំបង់រាយបានដើរឡើងដីកកការយុទ្ធសាស្ត្រីកកយ៉ាងវិវឌី [72]

ព្រៃងទាំងអស់នេះបានរៀបចំយោងថ្លាស់ពីកិច្ចការដំនៅនឹងដំមហាសាល
និងយោងលម្អិតពីរបៀបផែលទីកសម្បទ្រដែលលើកកំពុលភ្លើដែលខ្ពស់
បំផុត។ “កូលសម្បទ្រដែនជាតិដើរឯកសារសំអាយវិកដែលមានលេខ្មោះថាសុ
គូមិសតុណ្ហការដែលរស់នៅវិធីបាននឹងការបានប្រាប់ថាអារិទ្ធផើដី
អស្សាយបានខិះជាមួយនឹងមនុស្សនិងសត្វទាំងឡាយណាគារដែលប្រព្រឹត្ត
ឲ្យដាក់ទ្រក់បានសម្រេចិត្តក្នុងតំបន់ប្រាប់នៅក្នុងទំនាក់ទំនងនៅក្នុងកែតែ
សត្វណាគារដែលល្អ និងមនុស្សល្អក្នុងកិច្ចការសារបស់តាត់បុណ្ណាត់។ តាម
ការរៀបចំរបស់អាជីវកម្មដែលបានបញ្ជាក់នៅក្នុងការបានបញ្ជាក់
ក្នុងពកបើយបន្ទាប់មកការបញ្ជាក់ព្រមទាំងក្នុងកិច្ចការដែលបានបញ្ជាក់
នៅក្នុងពកបើយបន្ទាប់មកការបញ្ជាក់ព្រមទាំងការបានបញ្ជាក់
នៅក្នុងពកបើយបន្ទាប់មកការបញ្ជាក់ព្រមទាំងការបានបញ្ជាក់

មនុស្សលេងឡើង។ សត្វាអារក្រក់និងពេលបានឡើងខ្សោយនៅក្នុងត្រូវ
មនុស្សដែលបានព្យាយាយនៅប៉ែបក្នុងពាណិជ្ជកម្មនៃព្រៃនៅថ្ងៃ ដោយត្រូវនៅក្នុងពាណិជ្ជកម្មនៃព្រៃនៃលិចរញ្ជួលដល់ចំណុចមួយនៃកំពូលភ្លើងខ្លួនដែល
ចំណុចនៅមានលេខាដោយត្រូវបានលាត់ព្រឹល ។ នៅទីប៉ែបក្នុងមនុស្សនិងសត្វា
អារក្រក់ទាំងអស់បានលាងដីក្នុងស្ថាប់ បន្ទាប់មកអារីនធីអស្សាយកំណើនបាន
បញ្ចប់ត្រូវ ពេលនៅក្នុងព្រៃនៅក្នុងប៉ែបក្នុងព្រៃន ។ ក្នុងព្រៃនដីក្នុងសត្វាលូ
ទាំងឡាយកំរចុះមកដែនដីវិញ្ញា” [65] ។ ក្នុងព្រៃនដីក្នុងសត្វាលូ
នៅវគ្គភ្នែកសុវត្ថិភាព ដែលមានកម្មសិរី 4392.5 គីឡូម៉ែត្រ ត្រូវបានបង្កើតឡើង
ជាមធ្យម។

1.2. រឿងប្រជាពលរដ្ឋនាមខ្លួន

កំបញ្ចាំដោះទីកិច្ចនៃមិនត្រូវបានដោះស្រាយដោយមានប្រសិទ្ធភាព
ឡើយ។ ដើម្បីនឹងផែលជាមុកទទួលបន្ទីកកុងការដោះស្រាយបញ្ហាដីនិង
បន្ទាន់នេះគឺលោកឧទ្ធនត្រូវបានកាត់ទោសប្រហារដីវិតិកំព្យារ៉ែតែកាត់
បានបរាណីយកុងការដោះស្រាយបញ្ហាដីនិងនេះគឺជាប្រសិទ្ធភាពប្រុស
តែមួយរបស់គាត់គឺលោកយុជានទទួលជាកតិយកុងការដោះស្រាយកិច្ចនៃ
នេះ។ តារាងដាក់យុទ្ធនាយករដ្ឋមន្ត្រីរាជការណាស់ថា "ស្ថិតិស្ថាបន្ទាន់ប្រចាំឆ្នាំ
ស្ថិតិស្ថាបន្ទាន់ប្រចាំឆ្នាំ" [69]។

វាមិនទៅទំនងគ្រាន់តែជាប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធដីន្ទូន្តោះ
បង្ហាញពីកម្មរការក្នុងភាសាដីនេងធ្វើវិញ្ញានិសជំរុះទាំងបុននឹងដំណើរ
ររុបស់ព្រះអាជីវកម្មនិងព្រះចន្ទុផែលដំណើរនេះដើរមួយតែនឹងយាយ
ថាគលនានីតិ៍លជ្ជីវិញ្ញានឯងរបស់ព្រះអាជីវប្រហែលជាមានការ
ផ្តល់បញ្ជីនៃពេលនានីតិ៍លជ្ជីវិញ្ញានឯងនៃមួយ។ "ព្រះមហាស្សេគ្រែនៅទាំង
បញ្ហាបញ្ហានូវទៅការទៅលប់ដំឡើងឱ្យរបស់ប្រព័ន្ធដីន្ទូន្តោះ
តុលាទិនធីដែរដើម្បីកំណត់ទីតាំងរបស់ទិសជំរុះទាំងបុន
រួមមានទិសខាងដើមខាងលិចខាងកើតខាងក្បែងដោយទូកគេ
ត្រូវសង្ខេតមិនទិសដែលព្រះអាជីវកម្មនិងលិច្ឆួនទាំងសង្ខេត
ដំណើរគោររបស់ត្រូយែងដោរ។ ព្រះអង្គភាពបញ្ហាយ
តារាជទូរបស់ព្រៃន់ទៅសិក្សាពីរយៈពេលនៃរដ្ឋនិមួយ។ គោលបំណង
គិតិជិត្តិប្រធិតិនិត្តិមួយ ហើយការនាយកពេលមួយដែលស្រួច
យ៉ាហូក្រែងនៅបញ្ហារោកហើនិងលោកហូក្រែងទូកតាតទាំងពីរ
ធ្វើការវាស់ដីនិងរៀបចំប្រព័ន្ធផ្លាស់ពីគលនានិងរួមរាល់ព្រះ
អាជីវព្រះចន្ទុផ្តល់បញ្ជីនៃប្រព័ន្ធដីន្ទូន្តោះទៅកាន់ករណុល់ហេងដែរ
ការងារទាំងអស់នេះត្រូវធ្វើក្របដោយការគោរពដើម្បីកុណាទំពេកបានសុំ
គិតិជិត្តិប្រធិតិនិត្តិមួយក្នុងដំណើរគោររបស់តារាជទូរបស់ព្រះ
ទៅការទៅប្រាក់បានសុំក្នុងដំណើរគោររបស់តារាជទូរបស់ព្រះ" [69]។

1.3. រៀងគ្រោះមហាច្បាស់ប្រចាំឆ្នាំ

1.4. វិភាគស្ថិតិអំពីរដ្ឋបានក្រោមនៃការបង្កើត

ជាក់ស្នើង, រឿងវាំទាច់នេះបានបង្ហាញពីកិច្ចនៃដំណឹងជារឿយៈមានការអ្នមជ្រើញដោយប្រកែទុំផុន។ នៅក្នុងវាំទាច់ត្រូវឱ្យបានបង្ហាញពីកិច្ចនៃលេខ 117 រឿង (តារាង 1) បង្ហាញថា ពួកគេនឹង, ការផ្តល់សំបុត្រូវឱ្យបានបង្ហាញពីកិច្ចនៃលេខ និងការផ្តល់សំបុត្រូវឱ្យបានបង្ហាញពីកិច្ចនៃលេខ 2 នៅក្នុងវាំទាច់។

ភាពជាក់ស្នូលនៃរដ្ឋបាលនិងទានរបស់ខ្លួនដែលលើចឡើងដីរបុញ្ញម៉ែន
តាំងបន្ថែមដឹងទុកទាំងសកលលោកដែលរដ្ឋបាលនិងទាននៅក្នុងរបស់
គ្រប់គ្រងៗរបស់ខ្លួនដែលបានកើតឡើងពីតាមប្រាកដនៃសហគ្រប់
ឱ្យយើងបានរដ្ឋបាលនិងទាននិងទាននៅក្នុងរបស់ខ្លួនដឹងទុកទាំងបន្ថែម
ដែលបានកើតឡើងក្នុងពីតាមប្រាកដ។

2. ກສ්‍යාච්ඡක විශ්වාස ප්‍රාග්ධන සංඛ්‍යාත සීමුව

ລາຕັດກໍລາກໍໄສເງື່ອນສີຂາລົງຮົມບໍ່ໄດ້ຮັບສຳເນົາ
ກົງວິທະຍາໄຟລະບົບແຫຼ່ງຕົກຜ່ານລົງຮົມບໍ່ໄດ້ຮັບສຳເນົາ
ເພື່ອເປັນພົບສຸລາຍພັດກໍເສູ່ນບໍ່ຜູ້ໃຈໜີ້ບໍ່ຮັບສຳເນົາ
(ຮົມບໍ່ໄດ້ຮັບສຳເນົາ) ສີຂຶ້ນທຸກໆລົບສຸລາຍພັດກໍເປັນພົບ
ຜົດຖານເກີດດັ່ງນີ້
ຕົກຜ່ານລົງຮົມບໍ່ໄດ້ຮັບສຳເນົາ
ຕົກຜ່ານລົງຮົມບໍ່ໄດ້ຮັບສຳເນົາ

ប្រធ័នប្រព័ន្ធមានជាមុន	ចំនួន	%
គ្រប់គ្រងសម្រាប់ប្រព័ន្ធអនុវត្តន៍	84	71.79
ពុំដ្ឋាន/អគ្គិភ័យ	39	33.33
ការផ្តល់សំណើនូវការបង្កើតសាស្ត្រ	29	24.79
ការផ្តល់សំណើនូវការបង្កើតសាស្ត្រ	15	12.82
មេយបាក់ត្រាកំចុះមក	15	12.82
មេយដៃនឹងជាងជម្លើត	14	11.97
ជាត់បង្កើតនិងបើង	12	10.26
ឱ្យល់គ្នាចខ្លាំង	10	8.55
ការផ្តល់សំណើនូវការបង្កើតសាស្ត្រ	9	7.69
ទីកន្លែងបើងនិងសម្រាប់ប្រព័ន្ធ	8	6.84

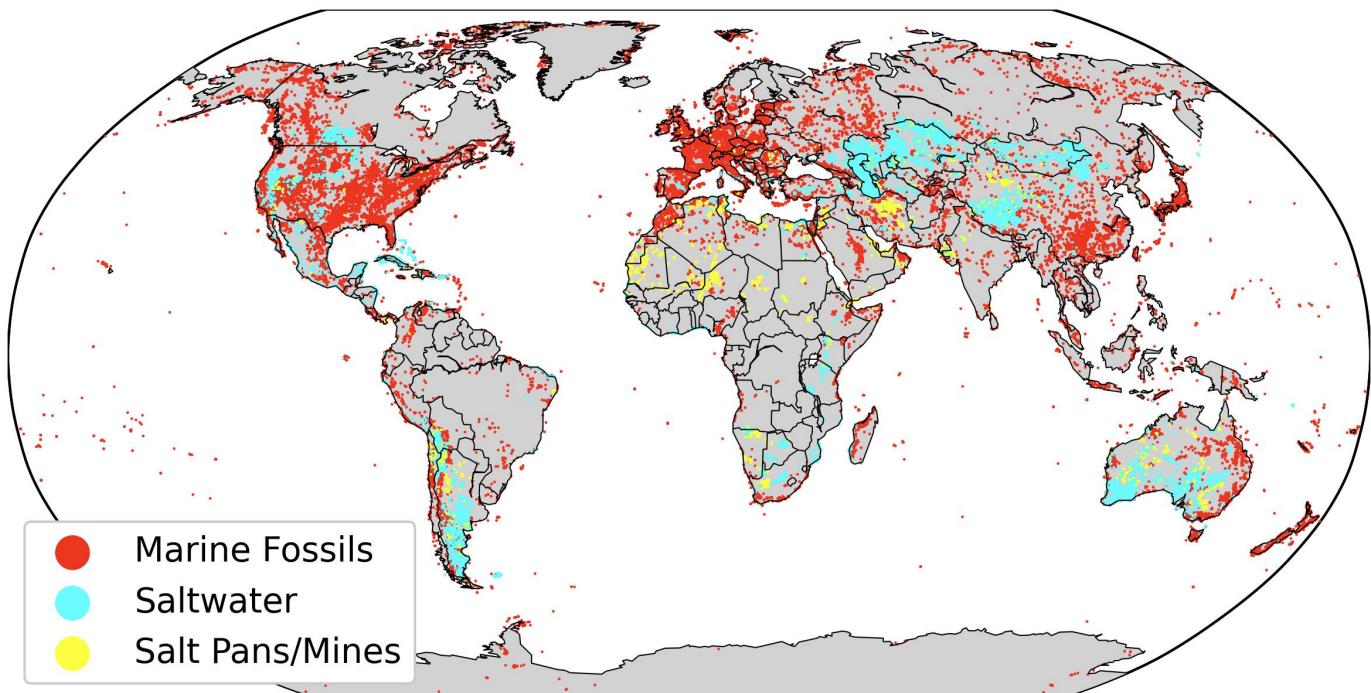
លាក់ 1. កត្តិការង្ហបន្ទីរអំពីវិធីកដីននៃផែលបង្កើជាយសម្បទ

មានហ្មូសុលសម្រ[35, 79, 68, 28] ដែលហក់បីផ្ទចជាកស្សតាងចង្ខេរបាតាប្រព័ន្ធឌីវិទ្យាសាស្ត្រិកសម្រទានជនលិចខោដឹងប៉ា។

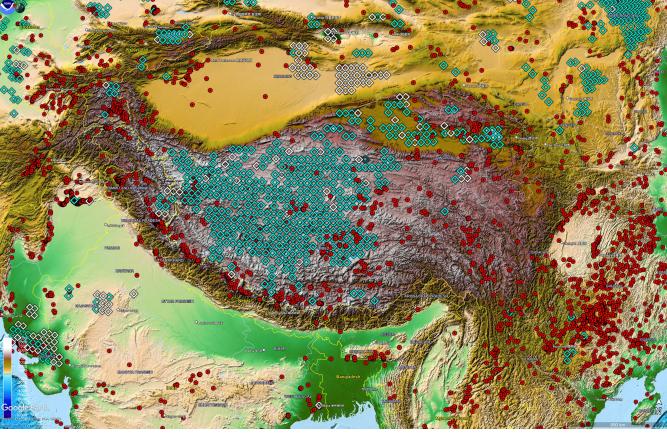
ឧណៈពេលសាលាថីភ្នាស់ត្រូវកិច្ចបានគិតថា ការ
កើតឡើងនៃអំបីលនិងហ្មតុសីលសម្បទជាតិណើរកកើតឡើងដោយឯកសាធារណៈ
ដោយប្រើពេលវំបូលនៅត្រូវបីឡើងនឹងទាន់ពីទីកិច្ចជំនួយក្នុងការ
មានចម្លៀល់ពីអ្នកផែលពួកគេបានអេង។ ប្រសិនបើទីកិច្ចមួយនេះជាប្រភេទ
ភ្នែប់លិចពិភពលោកពីតិចម៉ែនអត្ថិជ្ជីកសម្បទនិងហ្មតុសីលសម្បទពិតិជាតិ
ដោយស្រួលក្នុងការរួបប្រួច៖នៅតិចបន្ទីរកិច្ចនិងខ្លួនរបាយបានសំព្រោះនៅពេល
ទីកិច្ចមួយនេះនឹងធ្វើការនៅពេលវំបូលនៅក្នុងការបង្ហាញនៃជាន់ទាំងនេះ។

2.1. ການບໍ່ໂຮມເຜູ້ນເຮົາລົດຕື່ກາຕະມີນຜະນຸລາໄໝຮູບວິທາ

ມານຕາມີອື່ນຜະລາດີເບື້ອງເປົ້າສູງບາດັ່ງກຸ່ມາ
ບກຄາຍາຜູ້ອົດຝາສູ່ຜົມວິຫຼຸງບຣຸດີ້ມ້າສູ່ຜົລໃຜລັກກໍ່ຕ້າງອົກກົດເກີຍ
ດາວອກບໍ່ເຄີຍກຳບັງໂຮງສາເໜ້ມາຍຮນສ່ວງເກົ່າດາວອກງານເຖິງເສົ່າ
ບຫຼາຍບໍ່ຕ້ອງກົດເພື່ອແນ້ວຕາມກຳນົດເກົ່າເປົ້າຍພາກ [24, 31, 67] ເສົ່າບໍ່
ຜິໄລກົດຜິໄລນີ້ຜົລບໍ່ຮັບເບີ້ງອົດຝາຜົມວິຫຼຸງບຣຸດີ້ມ້າສູ່ຜົລ
ລາດີສູ້ເບີ້ງເບີ້ງຜິໄລຜິໄລນີ້ມາເບີ້ງກົດເກີຍເພື່ອຜົລມານີ້ເປົ້າມາດັກ 2.4 ຄື້ອງ

រូប 2. ផែនទីសកលនៃហ្មសុលសត្វសម្រេ , នឹកសម្រេ , និងកំបង់រាលអំបិល /ថ្ងៃ [35, 79, 68, 28]។

រូប 3. ផែនទីក្នុងសាស្ត្រវិនិស់លំបាំងហើមាភាណយ៉ាងដាច្បាប់អីទីកិសមុទ្រ(ពណ៌ត្រាតាលីខ្លួន) អំបីលស្សុត(ពណ៌ស) និងហូសីលសមុទ្រ(ពណ៌ក្រុហម) [35, 79, 68, 28]។

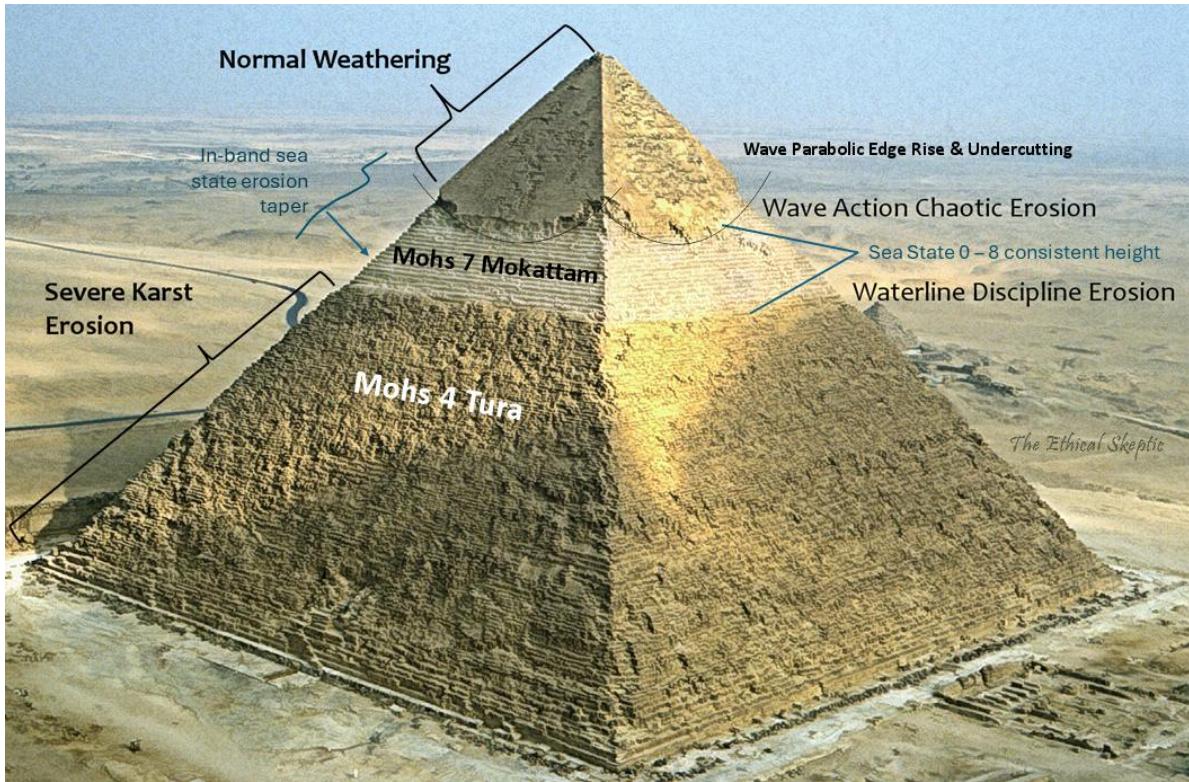
ីម៉តាតារ[74] , ស្មាមដីដីស្របដៃងនឹងស្មាមធ្វើខ្សោចសមូទ្រ [13] , និងច្បាជីដែលបានរកយើង្ហោនកំពុលភ្នំថ្លាយកីជារតួចម្លកនៅលើកពេងដី [22, 76] មនុស្សមួយចំនួននឹងយាយចាត់ទាំងនេះហើយជាកសុត្រាបញ្ជាក់ពីគិតជាន់ដីដីម៉ីមី។ បុំន្ទូអ្នកវិវាទស្រួលនឹងបានរបញ្ជានចោលនៅដីឡើងលើហើយពួកគេនិយាយចាត់ការរកកើតនៃវគ្គទាំងនេះ គឺជាដំណើរការរកកើតជាសម្ប័រយៈពេលរបៀបនានត្រូវហើយពួកគេចិត្តនឹងបាន ពន្យល់រកដោយលម្អិតទៅការពិតានៅតួចម្លកទាំងនេះ គឺជាការពន្យល់ ដែលលូបំផុតអំពីកម្ពស់នៃគ្រប់មហាផ្លូវយុទ្ធភាពកីហើយវានឹងត្រូវបានសិក្សាបន្ទូមនៅក្នុងផ្នែកវិទ្យាឌីវិវាទសម្ប័រយៈ

3. ព្រឹត្តិការណ៍ ECDO និងពីរីមីលនោះហើយ

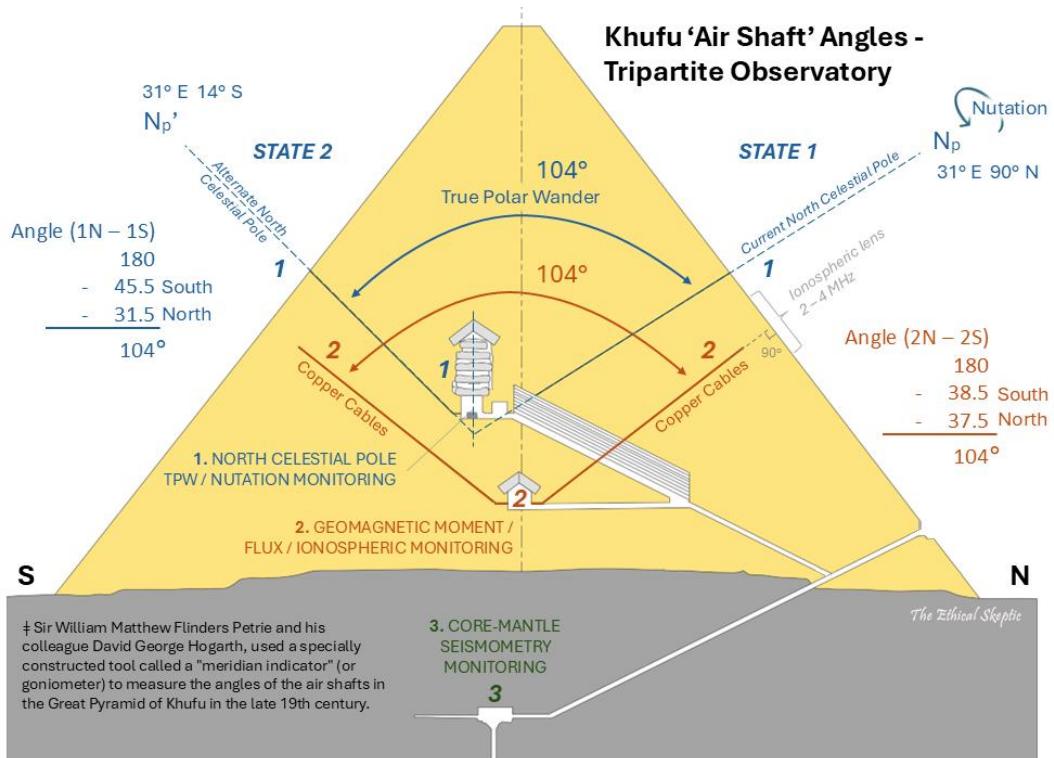
មានភាពមិនប្រាកដប្រចើនស្តីអំពីដើរកំណែតនៃពីរមិត្តភទនេះ ដែល
លោក Ethical Skeptic បានសរស់ពិភាក្សាឌុងស្ថាដើរបស់គាត់។
គាត់បានបង្ហាញថាភាពមិនប្រចើនប្រចុះទេ និងបុរាណអំពីប៉ែអាមីត
ដែលធ្វើឡើមានការយល់ច្រឡូនិងច្របូកច្របល់ពីអាយុនិងប្រភូរិបស់
ពីរមិត្ត។

- អ្នកវិទ្យាសាស្ត្របានធ្វើដែលស្ថិតីលើយកាលនៃសម្បារ៖សំណង់ចាស់។ និងខេករណ៍ដែលបានរកយើងឡើនឹងជីតិថិកឱ្យមិននឹងធ្វើរបង្អាញថាគីមិត្តត្រូវបានសង្គមនៅដែលគេធ្វើពីមនុសា។
 - ស្ថាមសម្បាល់របស់អ្នករកនៅលើសំណង់ប្រាសាទដែលរកយើងឡើនឹងខ្លួនឯងតិវិកធមួយហូប ត្រូវបានគេសង្គមយ៉ាងខ្លួននៅពេលក្រាយហើយ ហើយតិតាមិនមែនមកពីសម្រួលបុរាណនោះទេ។ ស្ថាកស្ថាមត្រូវឱ្យសង្គមទាំងនេះដូចម្នាក់នៅក្នុងសម្បាល់ពោកក្រាមបុរាណតិតាមបានរកដោយស្ថាម។ ដូចម្នាក់នៅក្នុងសម្បាល់ពោកក្រាមបុរាណតិតាមបានរកដោយស្ថាម។ ដែលត្រូវបានរកយើងឡើនឹងជីតិថិកឱ្យមិននឹងធ្វើរបង្អាញថាគីមិត្តត្រូវបានសង្គមនៅដែលគេធ្វើពីមនុសា។
 - របៀបដែលប្រើនៅជីវិត្យបសំណាក់ស្តីនិកស៊ីក មិនត្រូវនឹងមីនេដែលអ្នកដែលនៅក្នុងបានរកយើងឡើនឹងជីតិថិកឱ្យមិននឹងធ្វើរបង្អាញថាគីមិត្តត្រូវបានសង្គមនៅដែលគេធ្វើពីមនុសា។

លោក Ethical Skeptic កើត្រាតអារម្មណយោងខ្លាំងបែករចនា ផ្ទៀងក្នុង និងស្ថានភាពនៃ ប្រាសាឭយុហ្ឌ (រូ 5) នៅក្នុងការសិក្សា របស់គ្រួសារដែលដែងដោយ [57]។ ប្រាសាឭយុហ្ឌ មានបន្ទូប៉ាជាប្រើន (បន្ទូប៉ាជាប្រើបាយក្នុង បន្ទូប៉ាម្នាស់ក្នុងត្រី និងបន្ទូប៉ាក្រោមដី) ផ្លូវចេញចូល និង ប្រឡាកេខេះជាប្រើន និងមាន “រន្ធយុហ្ឌ” ពីរតូ ដែលត្រូម្បាយក្រោមពីបន្ទូប៉ាជាប្រើបាយក្នុង បន្ទូប៉ាម្នាស់ក្នុងត្រី [77, 6]។ កួនអតិថជនេះ យើង និងពីនិស្សីតែផ្ទៀងកសំខាន់បំផុតនៃការសិក្សាអង់គ្លេស់លោក Ethical Skeptic ចំណុចទាំងនេះគឺការរួចរាល់បំផុត និងការមចនាបស់រន្ធយុហ្ឌតី

រូប 4. គំនិតសម្រាប់ពិភពលោកនៃការសៀវភៅនិងរបស់ផ្ទះកាន់ប្រចាំឆ្នាំ ដែលកែតទៅជាមធ្យារម្រោងហើយមួយទេរ៉ាត [58]។

រូប 5. រូបរាងរបស់ផ្ទះកាន់ប្រចាំឆ្នាំ ដែលជាកំណត់សង្គតិសែសកាត់នឹងព្រឹត្តិការណ៍ ECDO ដោយប្រើប្រាស់ស្ថាប់រូបរាង។

គូនោះ ពីរក្រោមនានព័ត៌មានដើម្បីសំខាន់ផែលអាចចូរយើងបកស្រាយពី
ទិន្នន័យនៃការប្របល ECDO បស់ជនដី។

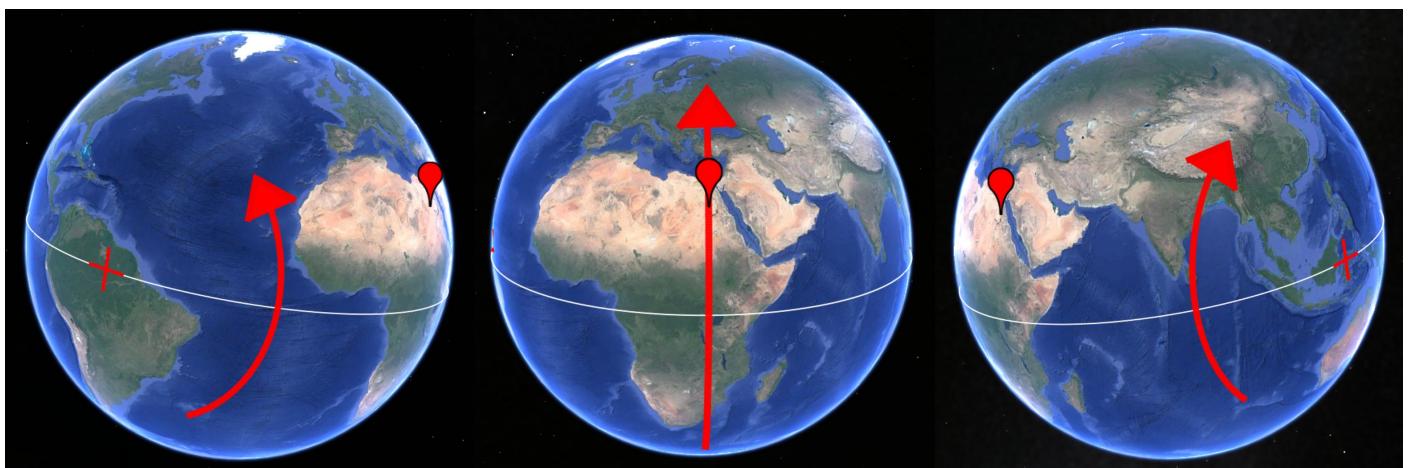
កត្តាសំខាន់នៅទីនេះគឺជារដឹងថា នរទម្ពោះត្រូវបានកសាងឡើង
ដោយកំណត់ទិសដោយឃាតការណ៍ភាគកំណាមស៊ា ជាប៉ុង គូនូលូល់ទាំងពីរ
គឺមានទិសដោសំដោទៅទិសខាងជើង និងខាងត្បូង។ ហើយតើនេះទៅត្រូវតា
រនេះត្រូវបានកសាងជាមួយម៉ែនកង 104 ដីក្រុក។

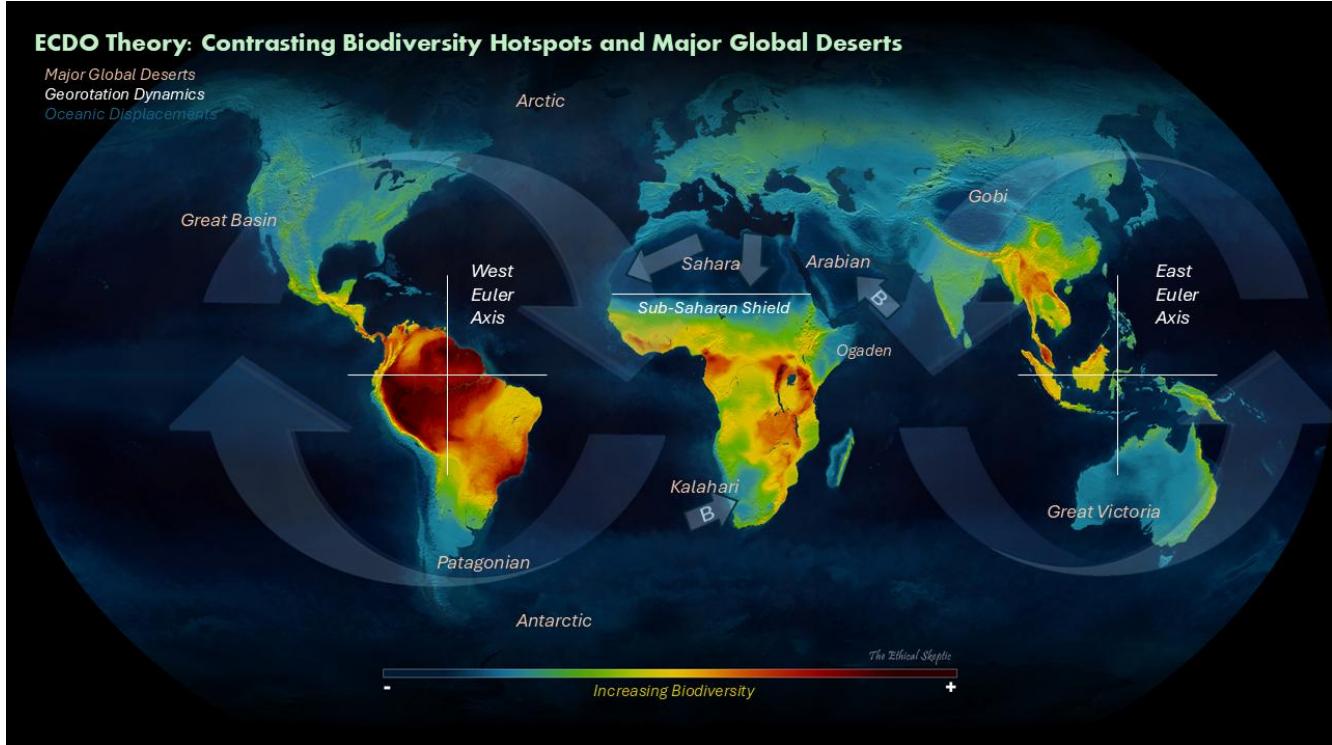
ផ្លូវទៅវិញ្ញាតម្រួលដែលពេញនិយមបំផុតគឺជាដែនីត្តាយសេឡូស្សា
លដែលត្រូវបានធ្វាក់ទៅលើផ្លូវការងារក្នុងនៃជ្រើនឯងម្មយុទ្ធបន្ទូបំផ្តាល់ក្នុងត្រូវ
ដែនីត្តាយនេះជាបណ្ឌុត្តាយរឿងវិញ្ញាប័លខាងជើងកាលពីប្រហែលជាបាន
9,600 ដល់ 9,200 មុនគ.ស នេះបើយោងតាមដឹងជាពីសិនអីតិច
ណាក់([57])។ រាបន្ទាយចារន្ទក្រោះត្រូវបានរៀបចំតាមទិន្នន័យចេតនា
ហើយនៅពេលសាងសង់ក្នុងពីបន្ទូបំព្យោមហាក្សត្រ បន្ទូបំផ្តាល់ក្នុងត្រូវ
ឆ្លោះទៅទិន្នន័យដើម្បី នេះបានធ្វើតិចសំណួរថា តើចិត្តធម្មបញ្ហាប៉ុន្មោះនៅក្នុង
ឆ្លោះទៅទិន្នន័យ ហើយក្នុងខ្លួនម្មយុទ្ធបានការណា
ជាមួយម៉ោង 104 ដីក្រុងត្រូវ? លោក Ethical Skeptic សន្តិត្តានចាប់
ត្រូវសាងសង់ចូលរួមចំណុចបណ្ឌុត្តាយទិន្នន័យខាងជើងដើម្បីចូលរួមបានម្មយុទ្ធបាន
បច្ចុប្បន្ន 104 ដីក្រុងប្រព័ន្ធផ្លូវការរៀបចំ ECDO ។

4. ກົດລາຍລະອຽດການບັນທຶນ 104 ຜິເກຣຕາມບໍລິຫານ ເມວິໄຂຕີ 31

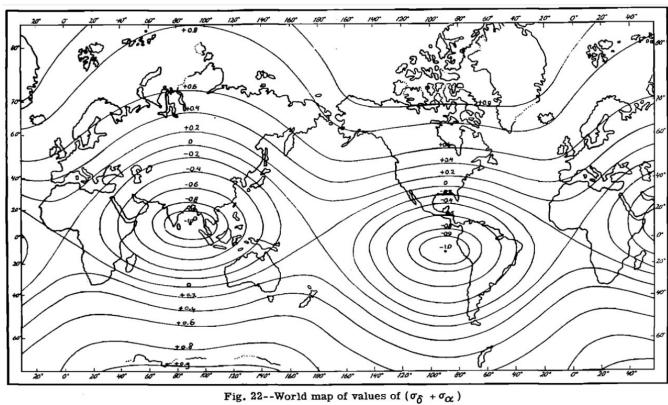
លោក Ethical Skeptic បានសន្លឹជានៅថា ដែនដីប្រជាមុននៃការប្រឆ្លល 104ដីក្រុងប្រចើនដងតាមបណ្តាយមេរីខ្សែទី 31 ហើយក៏ស្របតាមទិសនៃ ពីរដីជាបូក និងប្រឡារោនទាំងពីរបស់ភ្នែកនៅទៅ។ ឬបាត 6 ឬបាតទី 6 ពិពណ៌នាតីការបង្កិលរបស់ដែនដីផលបាន ព្យាករណ្ឌអ្នកជាមួយចំណុចរួមនៃភាគខាងកើត (ប្រែសសត្វូណែនសី, 121 ដីក្រុង) និងខាងលើច (អាមេរិកខាងកូរី 59 ដីក្រុង) និងតាមទាំងពីរផែលមិនបានផ្តល់បញ្ជាប់ពីមានការវិលបញ្ជាស់របស់ដែនដីផលបាន បណ្តាយមេរីខ្សែទី 31ទេ។ បន្ទាប់ពីដែនដីផលបញ្ជាស់មកស្ថានភាពឡើង គឺពីថាគារនេះនៅសាធារណភាពនៅមួយរយៈប៊ែហលជាតិ ពីវិទ្យាសរវតន់ទៅ

មួយសត្រក្បែន មុននឹងត្រូវប់ទៅស្ថានភាព “ធម្ពតា”វិញ [60]។

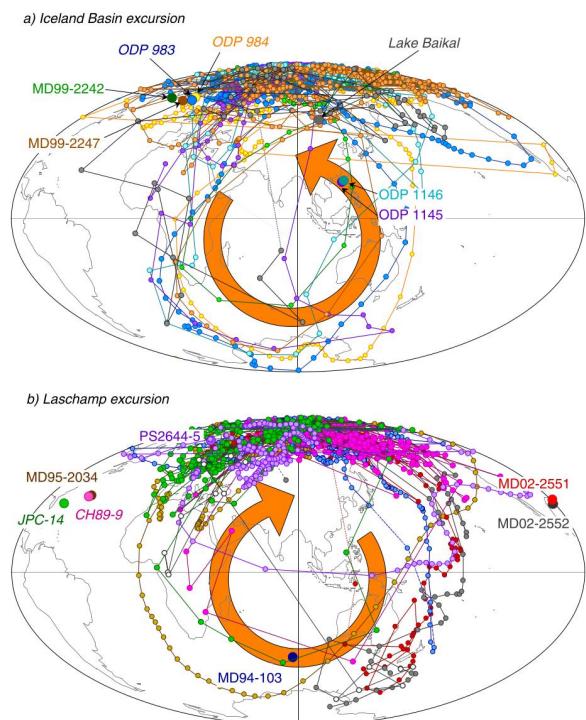

រូ 7. រូបភាពបង្ហាញពីសំនាំនៃផ្លូវដីកែកចាក់ដោយសារកម្មាំងរម្យ់លក្ខុងស្រទាបថ្មីនៃផែដីយោះក្រាស [57]។

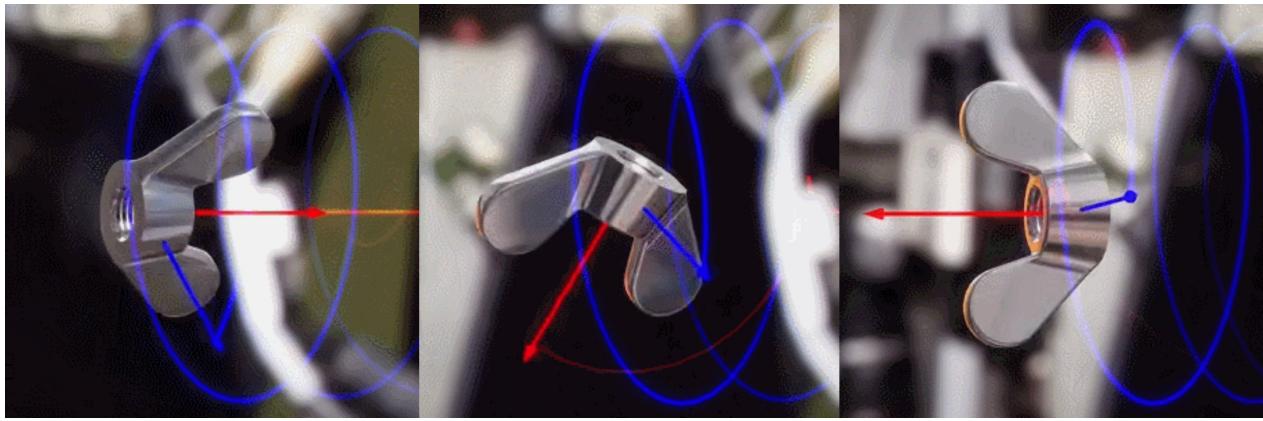

រូប 8. ផ្លូវចំណុលប៉ូលមេដែកពិតិតសម្រាប់ (ក) ព្រឹត្តិការណ៍ហប្រជាស់ប៉ូលនៅតីបន្ទះ
តារាងដើងសម្រាប់ទម្រង់ភិក និង (ខ) ព្រឹត្តិការណ៍ហប្រជាលិខនម៉ាយ៉ែត្តិកទន្លេលើម
[43]។

ଅନ୍ତର୍ଜାଲ ପରିକଳ୍ପନା

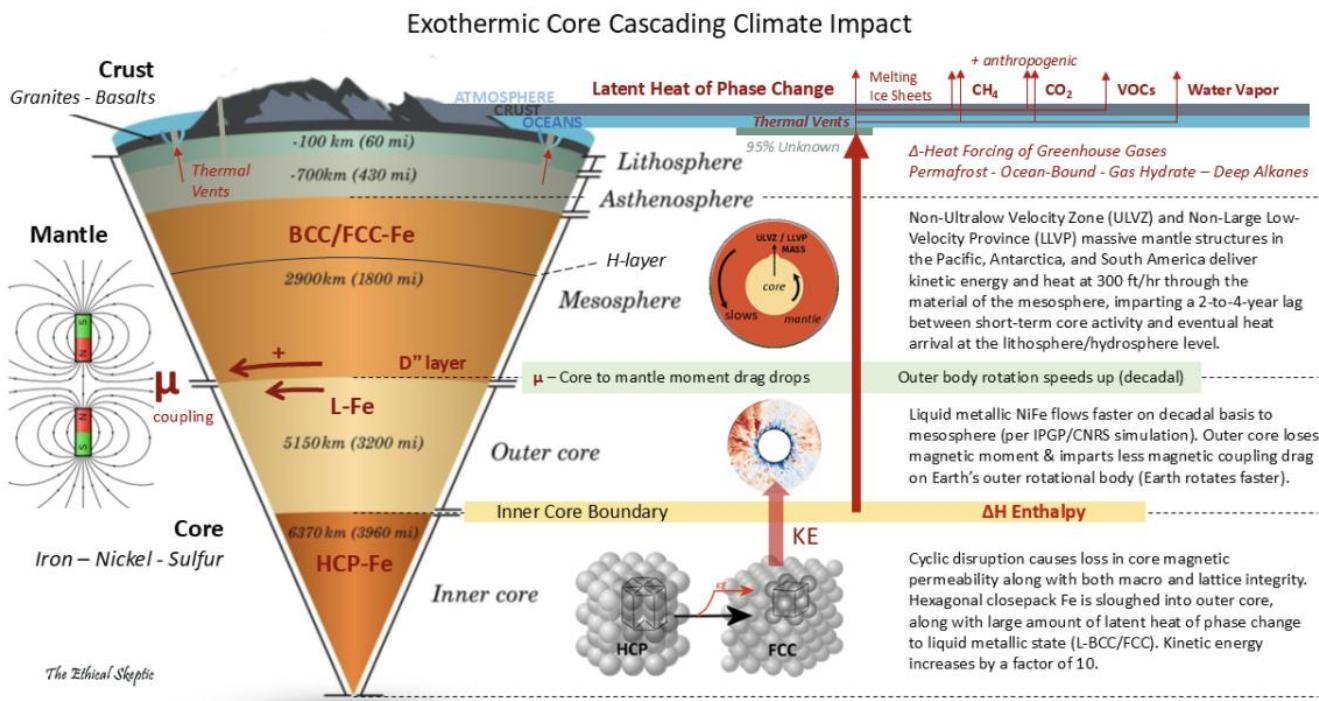
ឯ 9. របាយការណ៍បង្កើតខ្លួនដែលមានគោលការណ៍ដែលបានចូលរួមនៅក្នុងការងារផ្សេងៗ និងការងារផ្សេងៗដូចជាអ្នកគ្រប់គ្រងសាធារណរដ្ឋបាន និងសាធារណរដ្ឋបាន និងសាធារណរដ្ឋបាន និងសាធារណរដ្ឋបាន [33]។

រូប 10. រូបភាពបង្ហាញអំពីតម្លៃលទ្ធផលរបស់ត្រីស្តីនៃការបង្កើលរបស់អង្គភាព [57]។

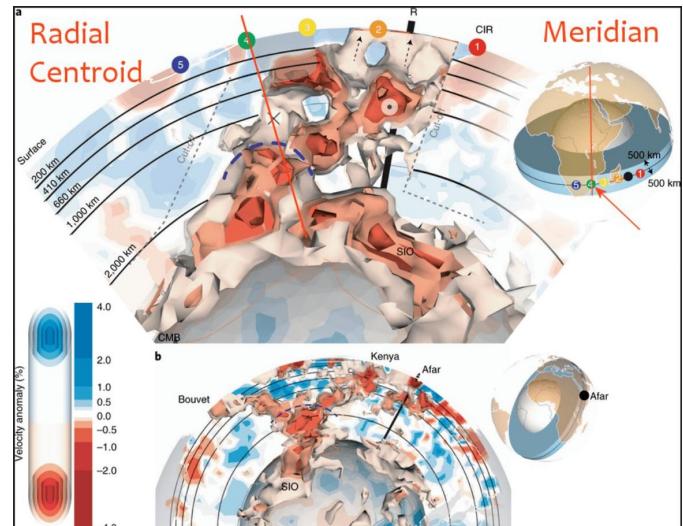
4.1. កសិតាងផ្លូវក្របវន្ទាសម្រាប់ការធ្វើឱល 104 ដីក្របស់
ផែនដី តាមបណ្តាណយេរីខ្លួនទិន្នន័យ 31

៥. រូបវិទ្យាដែលបង្កើតការបង្កើល ECDO

រូប 11. ការបង្ហាញពីដំណើរការកួនផ្ទុកផែនដីដែលនាំចូលរួមការប្រិសដោយ ECDO [66].

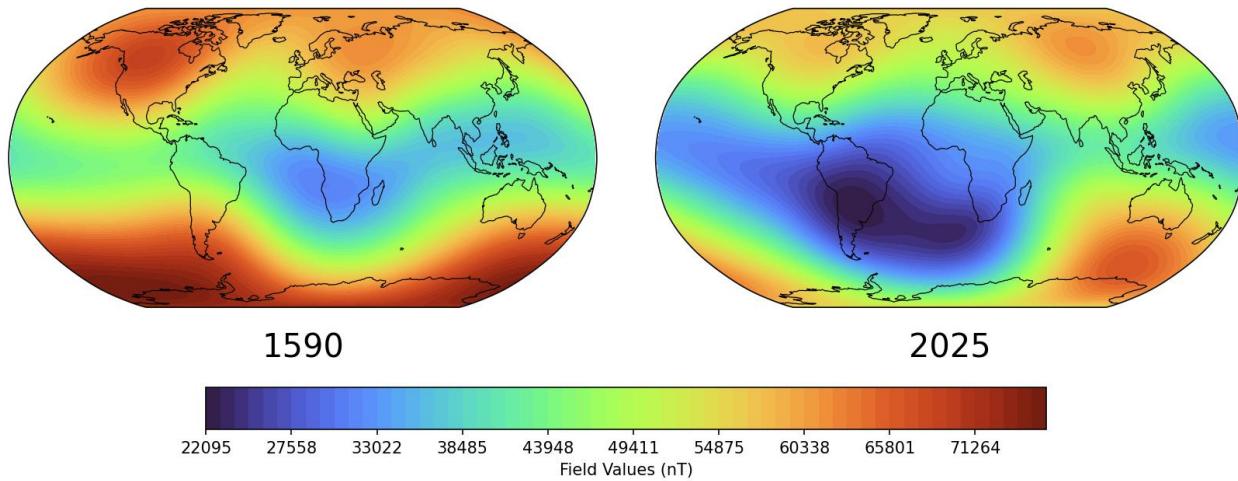
ប្រពិសដីភាម៖របស់ផែនដី។

រូប 12. រូបភាពលម្អិតនៃទន្លាសម្ប័ន្ទកម្លាំងរៀងមេីនយិកបន្ទូតត្រានៅតីបន្ទះដំមួយ នៅក្រោមអាមេរិកខាងត្បូង [57].

6. ກສງລາຍເຜລມາດເງິນທາກວຽກຮີສບູລໄໝເຜນພື້ນພື້ນ

ដែលការរដ្ឋចក្ខានេនឹងផ្តល់នូវជំនួយដែលកំណត់ឡើង
ទៅប្រព័ន្ធអីមិក ហើយវក្សាប្រព័ន្ធដែរដើរថានេះជាមុនហេតុនាំង
ដែលជីវិនក្រោមឱ្យប៉ែនសារភាពបច្ចុប្បន្នវិញ្ញុនុយរយៈពេលចិនយុរបន្ទាប់ពី
ការប្រើប្រាលនៃដែនម៉ាព្រៃទិន្នន័យការកំណត់ឡើង។

រូប 13. សេចក្តីបង្ហាញអំពីដែនម៉ាញ្ញទ្រិកក្នុងឈាល់ស្ថឹកដែលកំពុងចុះខ្សោយនេះ ចាប់ពីឆ្នាំ 1590 ដល់ 2025។ ត្រូវបានគណនាដោយប្រើមួយដែល gufm1 និង IGRF-14។ [25, 49]។

យេ:ពេលពីរបីពាន់ត្រូវមកហើយដែលប្រាជេស្ថាបន្ទាយទីកន្លែងនៃមិនបាន
កើតឡើង ហើយតាមកំណត់ត្រាប្រភពតិចសាស្ត្របានបង្ហាញថាប្រជាពិត
ត្រូវតែកើតឡើងរាល់ពីរបីពាន់ត្រូវអួងទីនូវយោងនាសរស់ខាងបំផុត
ដែលតាំងត្រូវមាននឹងមានការរួមឱ្យសម្រេចដែលដើម្បីត្រូវកើតឡើង គឺ
ធ្វើការលើទីនូវយ៉ាង្វេនិច្ចរិទ្ធសាស្ត្របច្ចុប្បន្នដែលទិន្នន័យនេះចង្វារ
បង្ហាញថាដែនម៉ាញ្ញិចក្នុងសាស្ត្របស្ថុដែនដឹកាន់តែចុះខ្សោយ
កុងរយ:ពេលប្រហែល2,000ត្រូវចិត្តដែលប្រាជេស្ថាបន្ទាយនេះ។ការចុះខ្សោយនេះ:
បានកើនឡើងឡើងឡើងវិញ្ញាយឱ្យតាប់រហូស ហើយបានយានដល់ចំណុច
ដែលត្រូវឱ្យបានរកឯកសារពេលពីរបីពានសរសើរចិត្តដែលប្រាជេស្ថាបន្ទាយនេះ។

រូបភាពបានបង្ហាញក្នុងរយៈពេល 13 ឆ្នាំ ដែលបានរៀបចំឡើងជាប្រព័ន្ធអាជីវិត និងសាធារណរដ្ឋភាព នៃប្រទេសកម្ពុជា ពីឆ្នាំ 1950 ដល់ឆ្នាំ 2025 [25, 49]. ផ្ទាល់ខាងក្រោមនេះ គឺជាផ័ត៌មានលម្អិតដែលបានរៀបចំឡើងជាប្រព័ន្ធអាជីវិត និងសាធារណរដ្ឋភាព នៃប្រទេសកម្ពុជា ពីឆ្នាំ 1950 ដល់ឆ្នាំ 2025 [25, 49]. ផ្ទាល់ខាងក្រោមនេះ គឺជាផ័ត៌មានលម្អិតដែលបានរៀបចំឡើងជាប្រព័ន្ធអាជីវិត និងសាធារណរដ្ឋភាព នៃប្រទេសកម្ពុជា ពីឆ្នាំ 1950 ដល់ឆ្នាំ 2025 [25, 49].

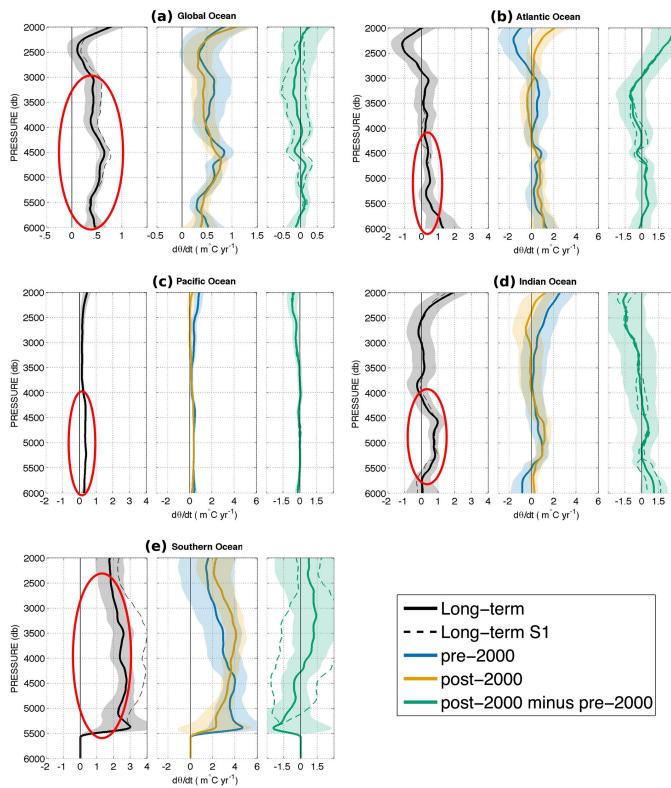
វិធីសំនងមួយទៀតសម្រាប់ដែនម៉ាញ្ញិចក្នុមិសាស្ត្រដែលកំពុងចុះខ្លួយ គឺមិនបានបានដែនម៉ាញ្ញិចក្នុមិសាស្ត្រទៅបូលខាងជើង។ (Figure 14). ដែនម៉ាញ្ញិចក្នុមិសាស្ត្រទៅបូលខាងជើងមានប្រភូតស្ថិតនៅតំបន់អាកទិកនៃប្រទេសភាគណាតោយបូន្មានដែនម៉ាញ្ញិចបូលខាងជើងបានចុះខ្លួយយើងត្រូវរយៈពេលបូន្មាននៃតម្លៃចុងក្រាយនេះ ហើយជានឹងកើនឡើងយើងខ្លួនយើងខ្លួនយើងពីរឿងសរសើរតម្លៃចុងក្រាយ។ បច្ចុប្បន្នកំពុងផ្តល់ទីយើងឡើងឡើងទៅត្រីមកប្រទេសឱ្យស្មើជាដាយឃើញនឹង 55 គិតទូរទៅក្នុងមួយឆ្នាំ។ [47].

អាននីតិន៍ប្រជាពីនិមីរបាយការណ៍រាជរដ្ឋាភិបាល [៣៩] ।

ຢູ່ 14. ອີເລີມໄໂສເຜີນໜ້າເງິນທຶນກຸມືສາສູງບູ້ລາຍເໝີນຈາບໍ່ຕື່ອົງ 1590 ດັ່ງ 2025 ເລືດານບັນຕາຕະເພີຕາຕະເປົ້າແຫຼ່ງກວດສັງເກດ ສັງເກດ 5 [48].

ការឡើងកម្មវិធីនៃផែនដីត្រូវបានដឹងដោយសារការកំណត់ត្រាអំពីសិតុណ្ឌភាព ផែលកំពុងកេនទៀតឡើងនៅលើផ្ទៃដីគោក និងផ្ទៃសមូទ្រ[46, 9] កម្រិតខស្តុន កាបុលិមុកស្តីកត្តុងបរិយាកាសកំពុងកេនទៀតឡើងជាសម្របជាមួយ ការកេនទៀតឡើងនៅថ្ងៃហាយកម្មវិធីសំខាន់ [66, 50] និងការចេញដោយ

ឯប 15. អគ្គការនៅឯកម្មនៃជាតិសមូទ្ធសម្រាប់ (>2000 ឆ្នាំ) ពីឆ្នាំ 1991 ដល់ 2010រក្សាទានគុសដោយរដ្ឋបាល [14].

នៃផ្ទៃសម្រួលករបស់ពិភពលោក [4]។ ទិន្នន័យបង្ហាញថាក្រុម
 CO_2 និងសីតុណ្ឌភាពដែលកើនឡើងមិនមែនជាក្នុងការក្រុមហ៊ុនដីសកម្មភាព
 នៃសំមនុស្សទេ ប៉ុន្តែវាបណ្តាលយមកកិច្ចិតាលនៃស្នូលដែនដីដែល
 បញ្ជាក់ឡើង។ [66]

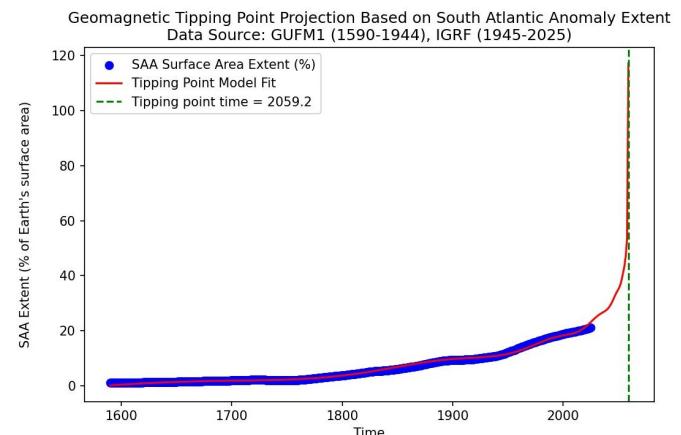
គ្នាជីសំខាន់បំផុតនៅការសិក្សាអគ្គាល់ម្នាក់ដឹងជាលេសមុទ្រដែលប្រហែល(>2000 ម៉ែត្រ) បង្ហាញពី មិនត្រូវកែសមុទ្រដ្ឋានកំពុងត្រូវឡើងទេ ចំណាំនៅអគ្គាល់ត្រូវឱ្យដាក់បំផុតនៅត្រូវទាំងបំផុតនៅក្នុងប្រជុំសិលរបស់សមុទ្រដែលមានជាប្រហែល 4,000ទៅ6,000 ម៉ែត្រ។ កម្ពុជា នៃជាលេសមុទ្រដ្ឋាននេះមាននឹងតាមដាក់ដោយ 4,000 ម៉ែត្រ [14, 66] ដែលវានិងមិនអាចទទួលបានប្រសិនបើសមុទ្រនៅដូរឡើង ក្នុងដោយសារបរិយាណាសាងលើ។ ទិន្នន័យបានបង្ហាញយ៉ាងឆ្នាស់ថាការប្រឆ្លែតអាកាសធាតុនិងដែនម៉ាញ្ញិកនៅបច្ចុប្បន្ននេះត្រូវបាននៅត្រូវពិនិត្យដោយដំណឹងការដែលស្ថិតនៅក្នុងសុខុតនៃដែនដើម។ រូបភាព 15 បង្ហាញអគ្គាល់ឡើងកម្ពុជានឹងកែសមុទ្រដ្ឋាននៃរបស់ពិភពលោកពីឆ្នាំ 1991 ដល់ 2010 [14]។

7. វិធីសាស្ត្រដែលបង្ហាញថាការប្លើទិសបូលរបស់ផែនដីជិតកេតទេនា

រដ្ឋាភ័យធ្លីកសម្រាប់ទស្សនាយមានផ្ទចជាការប្រុទិសនៃ
អក្សរបង្កើលរបស់ផែនដីអាកាសត្រួតស្របតាមពិនិត្យរូបរាងពីការពួកយីដិ
និងត្រួតពិនិត្យការពួករាងណាកាន់តែសូក្រិតអំពីពេលវេលា
ដែលនឹងកែតមាននូវការប្រុទិតាចាំងនៃផែនម៉ាញ្ញីទិករបស់ផែនដីមួយទៀត។

8. បញ្ជីកាលបរិច្ឆេទដែលព្រមត្រូវការណា ECDO នានា កើតឡើងពីអតិថិជន

ເທາະບີຜັກກຳດັກຕໍ່ເຕີລສົດມັນຕໍ່ລາດັກຕໍ່ລາດັກສູງເປົ້າຕື່ອຸງການຟົດ
ECDO ຄູ້ຮັດລືລາລົມັນຕໍ່ພາກສູງເປົ້າຕື່ອຸງການຟົດ ECDO ເກີລເຮັດວຽງ
ຍ້າແລືດີຈິຂ່າຍີກ ອຸ້ນຫຼັງສູງສັ່ງຍັດສົດສູນຍັດຊື້ໄຟລັດຕ່າງເຊື້ອມ
ດຳເນີນຕີເປົ້າທີ່ເກມ 11,700 ສູງໆມັນ ດືບໂຫຼາບຕື່ອຸງການຟົດທີ່ກົດຈຸດກາຍ
ເກີຍບຸນຫຼວງຫຼຸດຜົນສູງເຖິງໜີ່ສູນເຕີມດຳເນີນຕີເປົ້າທີ່ເກມ
ແກງຫຼຸດສົດຜົນສູງເຖິງໜີ່ສູນເຕີມດຳເນີນຕີເປົ້າທີ່ກົດຈຸດກາຍ
ຕ່າງໆດຳເນີນຕີເປົ້າທີ່ເກມ ພົມມູນເກີຍບຸນຫຼວງຫຼຸດຜົນສູງເຖິງໜີ່ສູນ

ផែលជាតាំងនៃស្ថុទូទឹងក្រាយ មានសរុបចំនួន 34 ដំបានៗ..ក្នុងរយៈពេល
នៅ៖ ពួកគេបាននិយាយថា ព្រះអាណិត្យបានផ្តាស់ទីនឹងដែលវាត្រាប់
របស់នឹង ហើយនឹងផែលព្រះអាណិត្យរបស់ខ្លួនដែលវាត្រាប់
ដើម្បីមុនពីរដង ហើយនឹងផែលវាត្រាប់លិចមកពីមុនតម្រូវក្រុាណាន
នៃនៅនឹងនៅក្នុងដែល[10]។ អ្នកប្រាម្បញ្ញត្រិទេប្រុះត្រូវនិយាយថាបន្ទាប់ពី
នឹងដែលបានលិចឱ្យបានអាស្សូនឹងទិកអស់មួយច្បាប់យូរយោប់ តាមពី
ប្រែហេល 9,000 ផ្លូវមុននេះ។ "តាំងពីមាននឹងដែលបានលិចឱ្យបានអាស់មួយច្បាប់
សារកើតឡើងមក អ្នកដែលនៅសល់ដោយប្រើប្រាស់ដើម្បីនឹងប្រើប្រាស់
ប្រាក់ដែលត្រូវក្នុងការសំងរកមករាយសម្រាប់សំនេះ។" [54]
ដែលនេះបញ្ជាក់ថា មានការប្រើប្រាស់ដែលបានលិចឱ្យបានអាស់មួយច្បាប់
សិល្បៈនៃការសរសរវតេ ហើយអស់ជាប្រើប្រាស់នឹងនៅពួកគេបានព្យាយាយ
យ៉ាងពេញលេញហើយក្នុងការសំងរកមករាយសម្រាប់សំនេះ។" [54]
ដែលនេះបញ្ជាក់ថា មានការប្រើប្រាស់ដែលបានលិចឱ្យបានអាស់មួយច្បាប់
សិល្បៈនៃការសរសរវតេ ហើយអស់ជាប្រើប្រាស់នឹងនៅពួកគេបានព្យាយាយ
យ៉ាងពេញលេញហើយក្នុងការសំងរកមករាយសម្រាប់សំនេះ។" [54]

កាលបរិច្ឆេទអយចុងក្រាយបំផុតសម្រាប់ព្រឹត្តិការណ៍ ECDO គឺនៅចេញផ្សាយថ្មី 2300 ដល់ 1600 មុនគ.សា។ គេបានកែតាំងប្រព័ន្ធឌីជីថាមពីការបង្កើតប្រព័ន្ធ នៃព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗនៅក្នុងនៅពីរ (និកជំនះឈ្មោះហុនយុ [70, 1, 82], អូដីហូស [81, 20], ប៊ូ [40, 55], អី ចិស្សីដីស [26]) ព្រឹត្តិការណ៍នៃការបំផ្តាញ និងការបារបៀវត្ស នៅក្នុងការបង្កើតប្រព័ន្ធឌីជីថាមពីការបង្កើតប្រព័ន្ធយុ [27], មិត្តភក អាណក្រត [16, 19] និងព្រឹត្តិការណ៍មិនប្រកាសនៃរូបវិទ្យាផ្ទៃចជា (ព្រឹត្តិការណ៍ប្រុងប្រយោជន៍ [5], ព្រឹត្តិការណ៍ 4200ឆ្នាំ [63])។ ចាប់តាំងពីព្រឹត្តិការណ៍ ចំនះបក យើងមិនយើងចាមាននស្សាតាសង្គមច្បាស់លាកស់អំពីវិនាសកម្ម ជំរួចរាល់ដែលបានកើតឡើងនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះទៀត។

៩. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ប្រតិបត្តិការណែនាំកីឡាប្រតិបត្តិការសិបការណ៍របស់
សហរដ្ឋអាមេរិកក្នុងសម្រាប់សង្គមគ្រប់ជាក់ ដើម្បីកំណត់ផែនទីរបស់
តាំងអាក់តិក និងធ្វើវាការខាងដើមរបស់សហភាពសូម្រៀត បន្ទាប់ពី
សង្គមលោកលើកទីពីរ [80]។ ក្នុងអំឡុងពេលសិបអង្គត ពួកគេ
បានរកដើរ បើលម្អាត្រីធម្មនឹងនៅក្នុងការខាងដើមនឹងត្រូវយកចាប់នីតាំង
ដែលគេដើរទីនូកប្រហែល 125 ទៅ 200 ម៉ោង បើផ្សេបនឹងលទ្ធផលដែល
រកដើរ ក្នុងពីការរោចរាយរាយ។ ដូច្នេះ “ក្នុងចំណោមអ្នកវិទ្យាសាស្ត្ររបស់
រដ្ឋាភិបាល មានសំណូនុយបានផុសឡើងថា តើម្រីទៅដើរនឹងត្រូវឱ្យ
នៅពេលបូឌីម្អាត្រីធម្មនឹង និងបូឌីលូចិសាស្រែត្រូវត្រូវត្រូវ។ ដើម្បីត្រូវឱ្យយសំណូនុ
នេះ នាយកគណន៍ប្រចាំប្រចាំឆ្នាំដោយលាកបណ្ឌិតផ្តុលអរបស់ក្រុមហ៊ុន
សហប្រតិបត្តិការនៃជាតានចុះកិច្ចសន្យាដើម្បីធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវ
ដោយប្រើប្រាស់គំនិតប្រចាំឆ្នាំដែលដើរក្នុងការបង្ហាញបញ្ជីតិចប្រចាំឆ្នាំ វាមាន
ស្រាប់ខាងក្រុងតំណាងល្អស្អូលដែករវេដែលមានផ្តុកអគ្គិសនិនិង
ម្អាត្រីធម្មនឹងដែករវេដែលមានផ្តុកអគ្គិសនិនិងម្អាត្រីធម្មនឹងរបស់ដែលដើ
ដែលកំរូបរបស់របាយការណ៍ត្រូវត្រូវត្រូវ។ ការបង្ហាញបញ្ជីតិចប្រចាំឆ្នាំ និង
បានបង្ហាញថា បូឌីម្អាត្រីធម្មនឹងនៅពេលដែលរាយការទៅដើរបានបញ្ជីតិចប្រចាំឆ្នាំ
នៅក្នុងការបង្ហាញបញ្ជីតិចប្រចាំឆ្នាំ នៅពេលដែលរាយការទៅដើរបានបញ្ជីតិចប្រចាំឆ្នាំ
នៅក្នុងការបង្ហាញបញ្ជីតិចប្រចាំឆ្នាំ នៅពេលដែលរាយការទៅដើរបានបញ្ជីតិចប្រចាំឆ្នាំ

បុន្ថែមដែលសម្រាប់ការងារអគ្គនាយកដែលទទួលទំនាក់ពី បូល “ម៉ាញ្ញិច” ត្រូវបាន
គេយើងចាំបាច់ “បង្កិតិលផ្លូវ” យ៉ាងនាប់រហូសនៅជុំវិញ្ញូល “វិមានស្តុ”
បន្ទាប់មកវាបានបង្កិតិលចេញទៅទិន្នន័យខ្សោយនាមឈើនឹងក្នុងចំណាំប៉ះ
ពាល់សេនុខ្លួនឯុទ្ធបែងចាប់ធ្វើឱ្យបញ្ហាប៉ះនឹងតាមចំណាំមួយ ដែលជាផីតាមចំណាំដែល
អស្រាណាំពីនោះមានភាពខុសត្រូវប្រហាក់ប្រើបាល ៨៩ ដើម្បីក្រោបន្ទាប់ពី
មានការឆ្លាត់ស្ថិតិដែលម៉ាញ្ញិចិករបស់បូលអស្រាណានឹងចាប់ធ្វើបង្កិតិលត្រឡប់
មកជាមួយវិញ្ញូលដូចនេះ “ពេលយុរមួង” [73, 51]។

ບន្ទាប់មក “នៅក្នុងសន្តិសិទ្ធិរដ្ឋម្មបស់សមាជិក Major White បានចូលមួយនៅផែនតាមប្លាក់ដើម្បី 1948 អ្នកវិរោសាស្អាតានិភាក្សាអំពីភាពសម្របក្នុងការប្រាប់សាធារណជនអំពីព្រឹកធនការណ៍ប្លួយដែនម៉ាញ្ញីទិន្នន័យស់ដែនដី។ ត្រូវអ្នកវិរោសាស្អាតាមួយព្រមរក្សាតារសម្ងាត់ពីតេតិមាននេះពីសាធារណជនទេ បើឡើមក្នុងនៅត្រូវកេហិមិនទាន់យល់ស្របតាមដងដែរអំពីរបៀបង្ហាញពីមាននេះទៅកាន់សាធារណជន។ ចំណោះដីដែរអំពីព្រឹកធនការណ៍ម៉ោងនាយករដ្ឋមន្ត្រីនេះ ម្មួយចំនួនគិតថា អាចនាំមានការបំផ្តាញសរវៀសលិयមបស់សង្គមធ្វើចាត់សិលមិនិងគុណជម័យ។ ការកែយក្រុមបស់ប្រជាធិបតេយ្យត្រូវបានបង្ហាញទេ នៅដើម្បី 1950 បើទេះបីជាពីលមានអំពីផែនដីបូរីលម៉ាញ្ញីទិន្នន័យសៃតិនិងសុវត្ថនភិមាម ម្មួយ ហើយក្នុងការផ្តើមយល់បានពីសាធារណជនក្នុងរបៀបណាមួយគួរឲ្យត្រាក់ដើរឡើយ ” [73, 51]។

ជាចុងក្រាយ ទីនឹងទុកចូលរួមការអំពីវិធីមួយគួងសៀវភៅទីមួស
ដែលបានសរសេរពីការសន្តានរាជធានីលោកមន្ត្រីសុខុន និងអ្នកប្រឈម
ហេហូីប [53]: “ហើយគួងខិកាសមួយ ពេលលោកសុខុនបានថ្វាញចង់
ហោយពួកគេចាប់ផ្តើមពីភាក្សាអំពីវិធីសាស្ត្របុរាណ តាក់បានព្យាយាម
និយាយអំពីទំនើមចេញប៉ុណ្ណោះបំផុតរបស់ពួកយើង ដែលទាក់ទងនិង
ធ្វើរាល់រួម និងនិយោបី ដែលត្រូវបាននិយាយថាជាបុរសដីបួនបង្ហាគស៊ា
ហើយតាក់បន្ទាន់និយាយអំពីវិធីនៅនីមួយៗ និង កែវិបន្ទាប់ពី
ទីកន្លែងនេះ ហើយបញ្ចប់ពីរបៀបដែលពួកគាត់បានរសវាងមានជីវិតធម្មជួល
ពីរហើយដោយការបំចិននថ្មីដែលព្រឹករាល់នានាបានកើតឡើង
តាក់បានព្យាយាមគុណនាថូរបានចេញសំរឿយៈពេលនៃកាល៖ទេស៖និ
មួយឱ្យអាចនឹងកើតមានមួយឡើត។ នៅពេលមួយមានអ្នកប្រឈមដែលមាន
ភាយុដែលបំផុតមួយការបាននិយាយអូ សូឡូន សូឡូន! ពួកក្រុកមិនមែន
ជនជាតិចំណាស់បំផុតនៅទេ ហើយក្នុងនីមួយៗដែលហេងក្រុកឯកដែល
មានភាយុកាលដឹងយុរិលដឹងណាស់មកហើយដើរាប់ពេលនឹងបែននេះ៖ គេ
ចាប់ផ្តើមសូមថា “តើលោកត្រូវបានប្រសាលនប៉ុណ្ណោះមាននៅម៉ោង? ”
ឧណាបុជាក្រុងបានធ្វើថា “អ្នកទាំងអស់គ្មានឲ្យបានរួមព្រះពេះតែ

ឧនុបស្ថុកគេតាមរយៈការសរស់រ៍

10. សេចក្តីថ្លែងអំណារគុណ

ខ្ញុំសូមអរគុណលាក Ethical Skeptic ដែលជាអ្នកនិពន្ធដើម្បីនេះ
សន្តិតាងលើព្រឹត្តិការណ៍ ECDO ដែលបានសរស់បញ្ចប់នូវគ្រឿងស្ថិតិ
ដែលពេរពញ្ចប់យោអគ្គន័យ និងធ្វើការចេករាល់ក្នុងទាំងពីរលាក។
បន្ទាន់និពន្ធទាំងបីផ្ទៃករបស់តាត់ [59] បានរក្សានូវរស្សាដើម្បីជួយសំខាន់អំពី
គ្រឿងស្ថិតិរបស់ពីរក្នុងទាំងពីរលាក ដែលកែតាមការបង្ហាញនៃពីរ
លិកការណ៍ និងការបង្ហាញនៃពីរក្នុងទាំងពីរលាក ដែលបានបង្ហាញឡើងក្នុង
អតិថជន់។

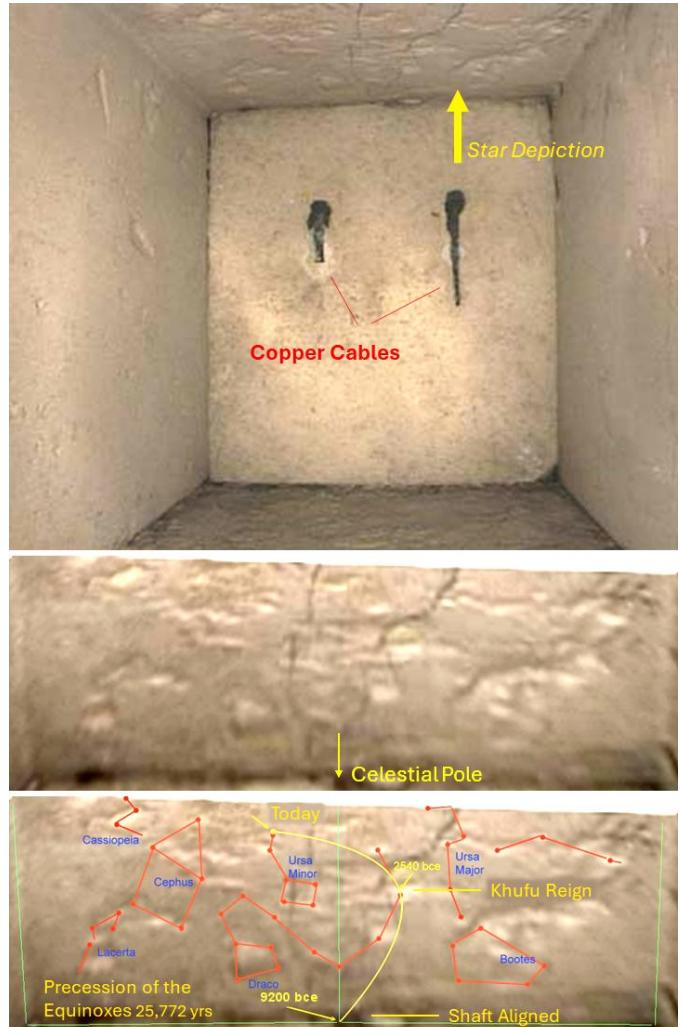
អរគុណចំពោះអាណយិត, ផែលបានរៀបចំប្រមូលដីទិន្នន័យអំពី
គ្រោះមហាក្សត្រយេងមួយជាតិក្នុងតាមរាជង ១

ហើយតិតាសាស យើងសមអរគុណយ៉ាងខ្លួនដល់អ្នកធ្វើមីនុពលមកជូចជាអ្នកដែលបានធ្វើការស្រាវជ្រាវ និងស្ថិស្ថរយ៉ាងលំបាក ដើម្បីទ្វានឱ្យដោនេរការកើតមានឡើងបាន។ ពួកគេបានផ្តល់ការងារដែលស្ថិស្ថរយ៉ាងលំបាក និងការយេលដឹងមកទម្រង់សុវត្ថិភាព។

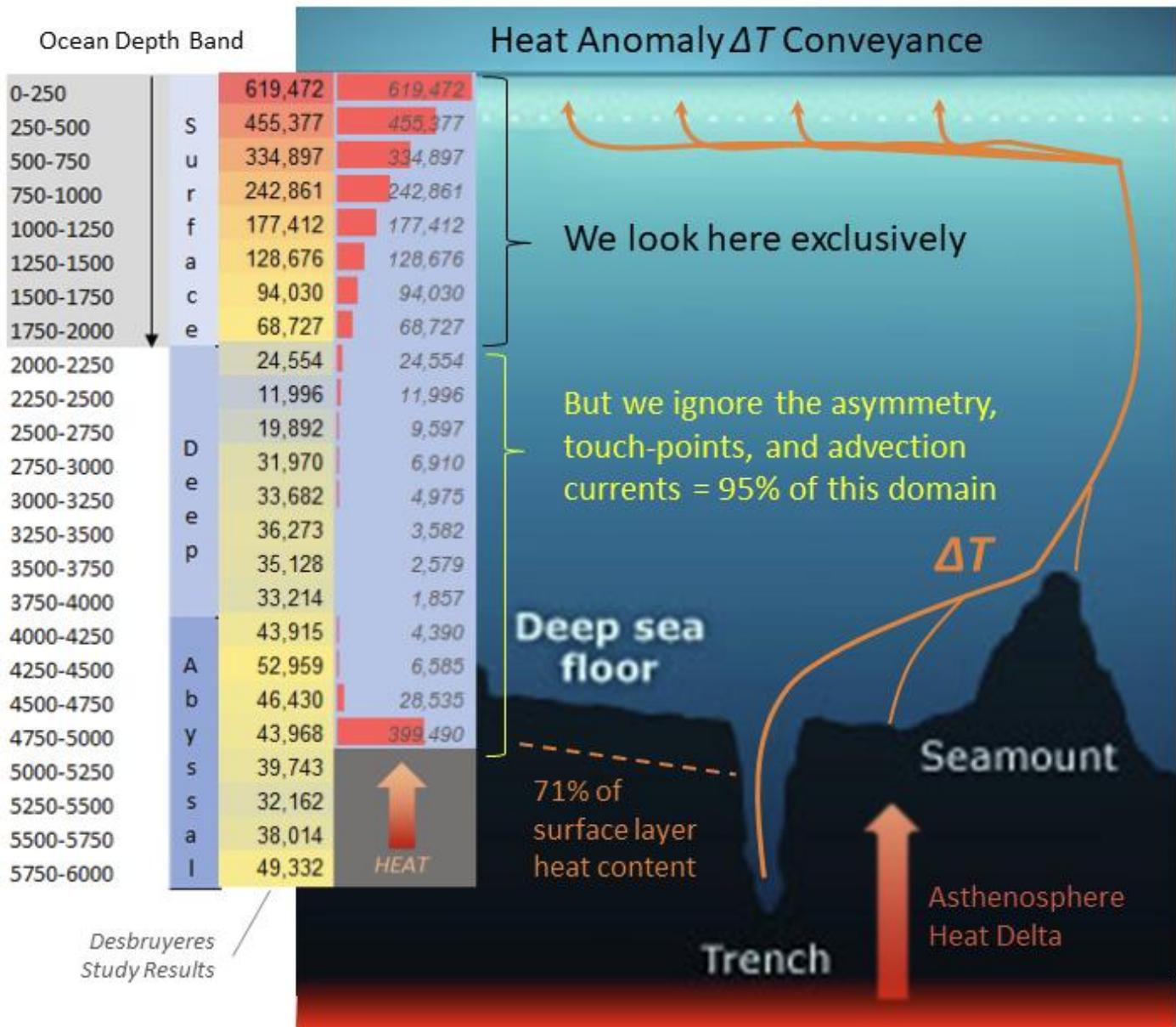
11. រូបភាពបន្ទាម

រូប 17. រូបភាពដែលមិនល្អការទេតើជីវិតទៅលើភ្នាមសីកនៅថ្ងៃកាត់ខាងក្រោមនៃសំបកប្រាសាទីវីតខ្សោយឱ្យសារតែរលកខិក [58]។

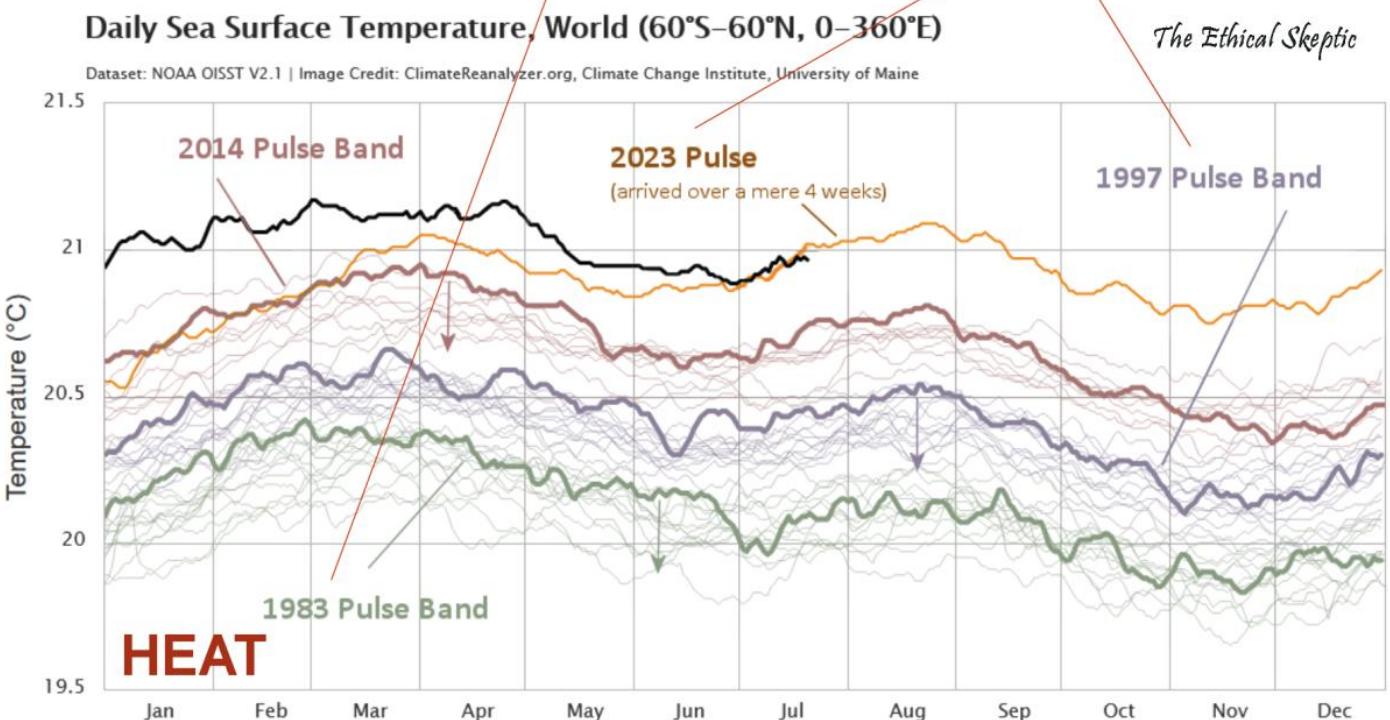
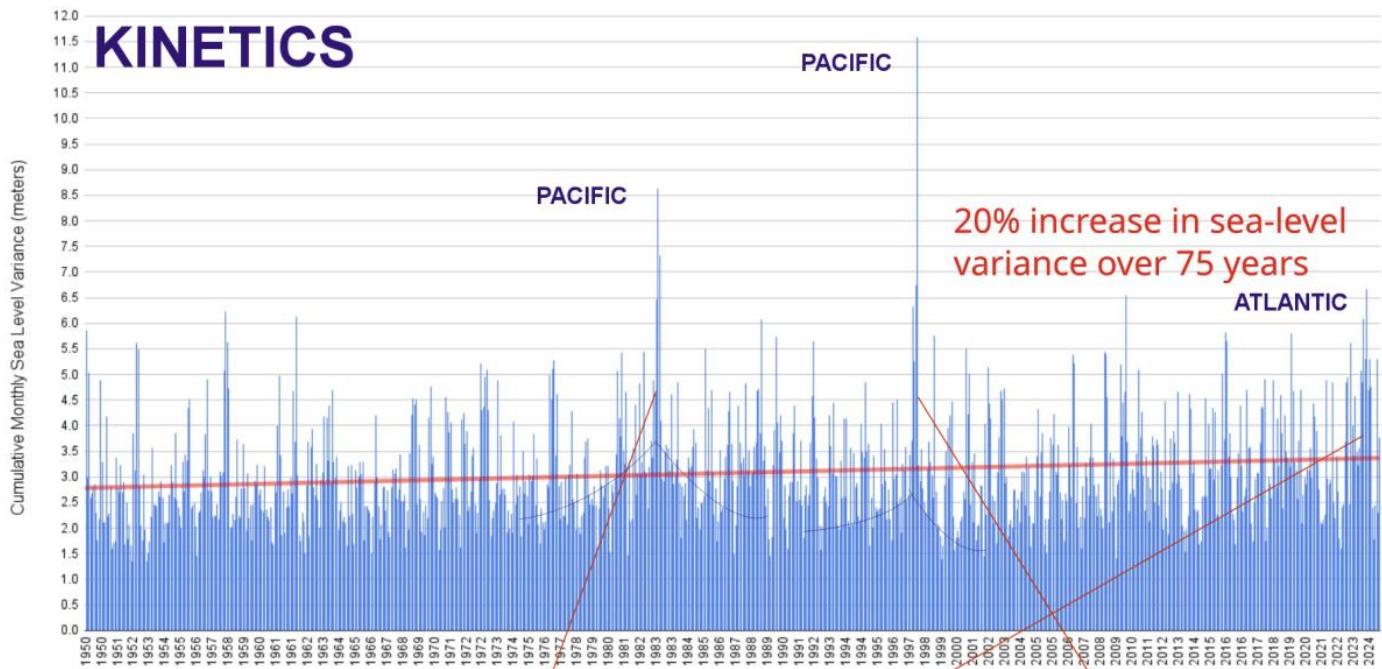

រូប 18. ផែនីត្រាយដែលបានឆ្លាក់នៅលើចុងបន្ទប់មួយនៃប្រាសាទីវីតខ្សោយ [57]។

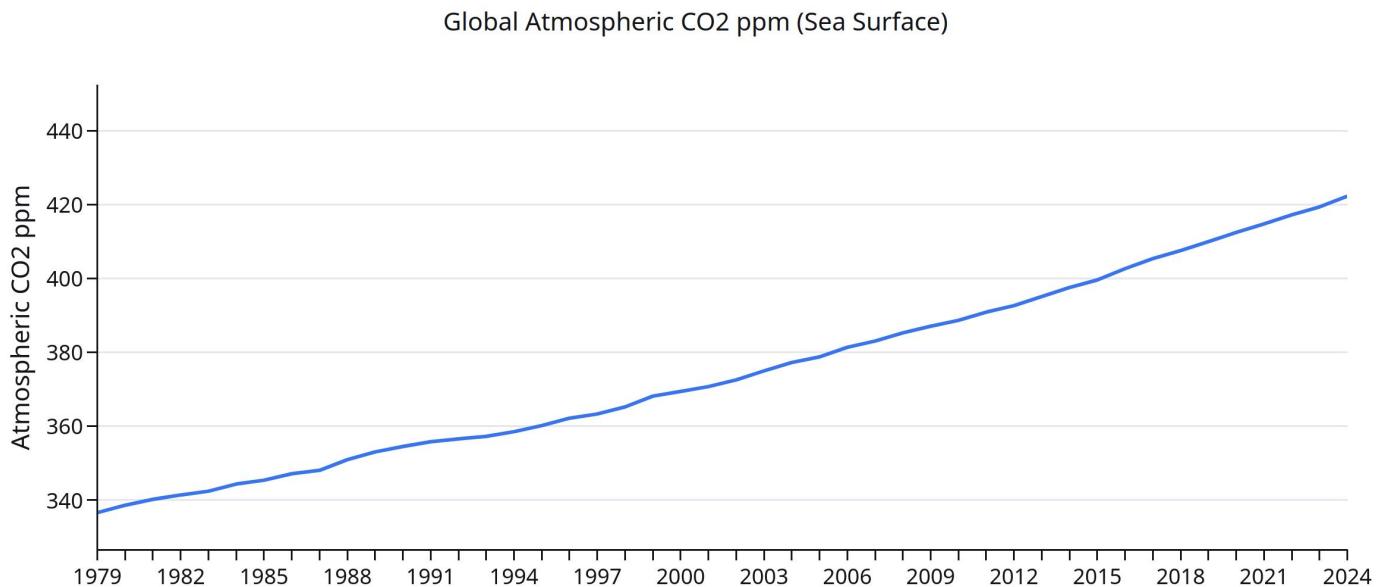

រូប 19. រូបភាពនៃភាពខុសត្រូវបស់ការទឹនកំដែសមូទ្រយោង និងប្រឈមបន្ថី ព្យៀរបញ្ជីកំដែសមូទ្រធ្លាតា។ ភាពខុសត្រូវបុរីនៃការទឹនកំដែគ្រែបានយកពី NOAA [37] ការចេកចាយកំដែសមូទ្រយោង និងប្រឈមបន្ថីតាមយកពីសិក្សាបស Desbruyeres [14], និងជំណើរការនិន្ទនីយនិងបង្ហាញជាយលក Ethical Skeptic [66]។

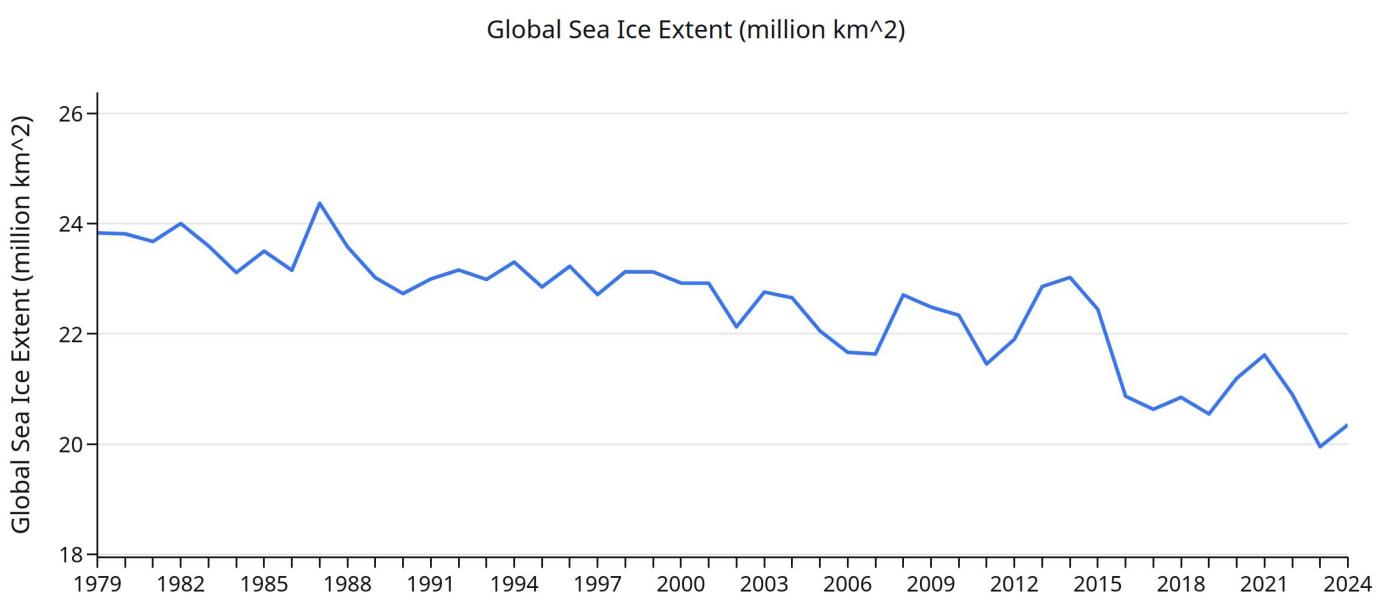
Per-Station Interannual Variation of Monthly Mean Sea Level (Factored Out: Linear Sea Level Increase and Seasonal Cycle), Cumulative Across 63 US Stations (Data: NOAA)

រូប 20. ការត្រួតពិនិត្យការងារទីផ្សេងៗ 20 ភាគរយ គឺជាការប្រើប្រាស់តម្លៃកត្តុរយៈពេល 75 ឆ្នាំ តាមតម្លៃ 63 កន្លែង ដែលបញ្ជាក់ថា លោកស្រីនៃទេសសម្បទ្រកំពុងកើនឡើងការកើនឡើងបែបនេះនៅការប្រើប្រាស់តម្លៃកត្តុរយីត្រឹមត្រូវបានយើង្ហាញច្បាប់បានយើង្ហាញ ហើយត្រូវដោះស្រាយសម្បទ្រដែលអាចបញ្ចប់តាមតម្លៃនេះបាន។ [29, 66] ១

រូប 21. ហវិមាណខស្សីនកាបូនិចកូងហវិយាតាស ត្រូវបានករបើឆ្លើងទៅការកែតែក្នុងយោងដាប់ក្នុងឈើ: ពេល 45 ឆ្នាំចុងក្រោយនេះ។ ការកែតែក្នុងនេះ ប្រហែលជាបណ្តាលមកពីការកែតែក្នុងនៃស៊ីតុណ្ឌាតាពមុខទៅប្រភពទៅ សេវាតីមានអាកាសធាតុអាមេរិក [34, 66]។

រូប 22. ផ្ទៃក្រឡាសមុទ្រិកកក បានកាន់រួមតូចទៅក្នុងរយៈពេល 45 ឆ្នាំចុងក្រោយ ដោយសារដែនដឹកពុងគ្នា។ ប្រភពទៅ ADS[3].

ନକଶାର୍ସ୍ୟାନ୍

- [1] Great flood (china). [https://en.wikipedia.org/wiki/Great_Flood_\(China\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Great_Flood_(China)), 2025. Accessed: 2025-02-10.
- [2] D. Allan and J. Delair. *Cataclysm! : compelling evidence of a cosmic catastrophe in 9500 B.C.* Santa Fe, N.M. : Bear & Co., 1997.
- [3] A. D. archive System (ADS). Visual information of the sea ice for the polar operational network (vishop), 2025. Accessed: 2025-02-13.
- [4] Arctic Data archive System (ADS). Visual information of the sea ice for the polar operational network (vishop), 2025. Accessed: 2025-02-10.
- [5] Y. A. Brahim, J. A. Wassenburg, L. Sha, F. W. Cruz, M. Deininger, A. Sifeddine, L. Bouchaou, C. Spötl, R. L. Edwards, and H. Cheng. North atlantic ice-rafting, ocean and atmospheric circulation during the holocene: Insights from western mediterranean speleothems. *Geophysical Research Letters*, 46(12):6616--6623, June 2019. Citations: 53 as of 2025-02-10.
- [6] D. A. Calvert. Pyramid of khufu. <https://smarthistory.org/pyramid-of-khufu/>.
- [7] A. Chand. Great flood stories: Inter-religion similarities. *International Journal of History*, 04 2023.
- [8] U. R. Christensen. Geodynamo models: Tools for understanding properties of earth's magnetic field. *Physics of the Earth and Planetary Interiors*, 187(3–4):157--169, August 2011.
- [9] Climate Change Institute, University of Maine. Daily sea surface temperature, 2024. Accessed: 2025-02-10.
- [10] W. contributors. Plato --- wikipedia, the free encyclopedia, 2025. [Online; accessed 10-February-2025].
- [11] L. V. Damme, P. Mardesic, and D. Sugny. The tennis racket effect in a three-dimensional rigid body. *arXiv preprint*, June 2016.
- [12] A. De Santis and E. Qamili. Geosystems: A systemic view of the earth's magnetic field and the possibilities for an imminent geomagnetic transition, 08 2014.
- [13] L. DeGrey-Ellis and P. Link. Palouse and glacial lake missoula. <https://www.isu.edu/digitalgeologyidaho/palouse-lake-missoula/>.
- [14] D. G. Desbruyères, S. G. Purkey, E. L. McDonagh, G. C. Johnson, and B. A. King. Deep and abyssal ocean warming from 35 years of repeat hydrography. *Geophysical Research Letters*, 43(19):10356--10365, September 2016. Citations: 101 as of 2025-02-10.
- [15] J. Din, H. Su, and L. Jing. The role of the three sovereigns and five emperors in shaping chinese civilization. pages 10--12, 01 2024.
- [16] W. S. Downey and D. H. Tarling. Archaeomagnetic dating of santorini volcanic eruptions and fired destruction levels of late minoan civilization. *Nature*, 309:519--523, 1984.
- [17] A. Emery. Glacial erratics, 2023. Accessed: 2025-02-08.
- [18] A. Emery. Unlocking ice-flow pathways using glacial erratics, 2023. Accessed: 2025-02-08.
- [19] Encyclopædia Britannica. Sir arthur evans. *Encyclopædia Britannica*, 2025. Accessed: 2025-02-09.
- [20] S. J. G. Frazer. *Folk-lore in the Old Testament: Studies in Comparative Religion, Legend, and Law*, volume 3. Macmillan and Co., Limited, London, 1919. Digitized by the University of California Libraries. Call number: SRLF:LAGE-204854.
- [21] A. George. *The Epic of Gilgamesh*, pages 7--16. 12 2018.
- [22] M. Górska-Zabielska, K. Witkowska, M. Pisarska, et al. The selected erratic boulders in the swietokrzyskie province (central poland) and their potential to promote geotourism. *Geoheritage*, 12(30), 2020.
- [23] Herodotus. *An Account of Egypt*. Project Gutenberg, 2006. EBook #2131, Release Date: February 25, 2006, Last Updated: January 25, 2013.
- [24] J. Holland. Mystery of the mammoth and the buttercups, 1976. <https://www.gi.alaska.edu/alaska-science-forum/mystery-mammoth-and-buttercups>.
- [25] A. Jackson, A. R. T. Jonkers, and M. R. Walker. Four centuries of geomagnetic secular variation from historical records. *Philosophical Transactions of the Royal Society A: Mathematical, Physical and Engineering Sciences*, 358(1768):957--990, March 2000.
- [26] F. Josephus. *Antiquities of the Jews*. Project Gutenberg, project gutenberg ebook no. 2848 edition, 2001. Public domain in the USA. Last updated: January 30, 2024. Wikipedia page: https://en.wikipedia.org/wiki/Antiquities_of_the_Jews.
- [27] Jun. Historical review of mohenjo-daro and harappan civilization in pakistan. *Pacific International Journal*, 5:31--42, 06 2022.
- [28] Junho. Ecdo kmzs. <https://github.com/sovrynn/ecdo/tree/master/5-TOOLS-DEV/dev/0-completed-kmzs>. Accessed: 2025-02-09.
- [29] Junho. Ecdo github research repository, 2024. <https://github.com/sovrynn/ecdo>.
- [30] Junho. Egypt cataclysm chronology, 2025. <https://github.com/sovrynn/ecdo/tree/master/1-EVIDENCE/cataclysm-chronology/middle-east/egypt>.
- [31] P. Kolosimo. Timeless earth, 1968. https://archive.org/details/timelessearth_201908.
- [32] D. Koutsoyiannis, N. Mamassis, A. Efstratiadis, N. Zarkadoulas, and Y. Markonis. *Floods in Greece*, page 238–256. 08 2012.
- [33] C. Laj, C. Kissel, and A. P. Roberts. Geomagnetic field behavior during the iceland basin and laschamp geomagnetic excursions: A simple transitional field geometry? *Geochimica, Geophysica, Geosystems*, 7(3), March 2006.

- [34] X. Lan, P. Tans, and K. W. Thoning. Trends in globally-averaged co₂ determined from noaa global monitoring laboratory measurements. https://gml.noaa.gov/ccgg/trends/gl_data.html, 2025. Version 2025-02.
- [35] B. Lehner, M. Anand, E. Fluett-Chouinard, F. Tan, F. Aires, G. Allen, P. Bousquet, J. Canadell, N. Davidson, M. Finlayson, T. Gumbrecht, L. Hilarides, G. Hugelius, R. Jackson, M. Korver, P. McIntyre, S. Nagy, D. Olefeldt, T. Pavelsky, and M. Thieme. Mapping the world's inland surface waters: an update to the global lakes and wetlands database (glwd v2), 07 2024.
- [36] Y. Li, L. Vočadlo, and J. P. Brodholt. The elastic properties of hcp-Fe alloys under the conditions of the earth's inner core. *Earth and Planetary Science Letters*, 493:118-127, 2018.
- [37] R. Lindsey and L. Dahlman. Climate change: Ocean heat content, 2023. Accessed: 2025-02-13.
- [38] H. Liu. The culture hero in china: Yu the great. *Global Journal of Archaeology & Anthropology*, 3, 05 2018.
- [39] N. Maestri. Chalchiuhlicue - aztec goddess of lakes, streams, and oceans, 2023. thoughtco.com/chalchiuhlicue-goddess-170327.
- [40] D. J. McAdam. The scheme of the peruvian savants. <https://www.djmcadam.com/scheme-peruvian.html>. Accessed: 2025-02-10.
- [41] M. W. McElhinny. *Paleomagnetism: Continents and Oceans*. Academic Press, San Diego, 2000.
- [42] A. McNamara. A review of large low shear velocity provinces and ultra low velocity zones. *Tectonophysics*, 760, 04 2018.
- [43] F. A. V. Meinesz. Shear patterns of the earth's crust. *Transactions, American Geophysical Union*, 28(1), February 1947.
- [44] A. Millard. Sennacherib's campaign to judah. new studies. (studies in the history and culture of the ancient near east xviii). by william r. gallagher. pp. xvii, 313, 9 figs. leiden, brill, 1999. *Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain & Ireland*, 11:55 -- 57, 04 2001.
- [45] N. Mörner. Annual and inter-annual magnetic variations in varved clay. *Geologie en Mijnbouw*, 57:229–241, 1978.
- [46] NASA Goddard Institute for Space Studies. Giss surface temperature analysis (v4): Analysis graphs and plots, 2025. Accessed: 2025-02-10.
- [47] National Centers for Environmental Information (NCEI). Wandering of the geomagnetic poles, 2022. Accessed: 2025-02-10.
- [48] National Centers for Environmental Information (NCEI). Wandering of the geomagnetic poles, 2022. Accessed: 2025-02-13.
- [49] National Centers for Environmental Information (NCEI). International geomagnetic reference field (igrf), 2024. Accessed: 2025-02-10.
- [50] National Oceanic and Atmospheric Administration (NOAA), Global Monitoring Laboratory. Trends in atmospheric carbon dioxide, 2025. Accessed: 2025-02-10.
- [51] Nobulart. The flip of the earth, 2022. Accessed: 2025-02-10.
- [52] T. E. of Encyclopedia Britannica. Pyramids of giza, 2025. <https://www.britannica.com/topic/Pyramids-of-Giza>.
- [53] Plato. *Timaeus*. Harvard University Press; William Heinemann Ltd., Cambridge, MA; London, 1929. Public domain text digitized by the Perseus Project under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 United States License. CTS URN: urn:cts:greekLit:tlg0059.tlg031.
- [54] Plato. *Critias*. Project Gutenberg, project gutenberg ebook edition, 2008. Release Date: August 15, 2008, Last Updated: January 15, 2013. Produced by Sue Asscher and David Widger.
- [55] Z. Sitchin. *The Lost Realms*. Avon Books, 1990. Chapter 7: "The Day the Sun Stood Still".
- [56] T. E. Skeptic. <https://theethicalskeptic.com/>.
- [57] T. E. Skeptic. Exothermic core-mantle decoupling – dzhanibekov oscillation (ecdo) hypothesis, 2024. <https://theethicalskeptic.com/2024/05/12/exothermic-core-mantle-decoupling-dzhanibekov-oscillation-ecdo-hypothesis/>.
- [58] T. E. Skeptic. Hidden in plain sight, 2024. <https://theethicalskeptic.com/2023/12/18/hidden-in-plain-sight/>.
- [59] T. E. Skeptic. Master exothermic core-mantle decoupling – dzhanibekov oscillation (ecdo) theory, 2024. <https://theethicalskeptic.com/2024/05/23/master-exothermic-core-mantle-decoupling-dzhanibekov-oscillation-theory/>.
- [60] sovrynn. Evolving concepts in distributed organizations: Foundation theory. <https://github.com/sovrynn/ecdo/tree/master/0-FOUNDATION-THEORY/s2#duration>, 2025. Accessed: 2025-02-13.
- [61] sovrynn. Saa tipping point calculation, 2025. Accessed: 2025-02-10.
- [62] E. Spedicato. *Homer and Orosius: A Key to Explain Deucalion's Flood, Exodus and Other Tales*, pages 369–374. 01 2009.
- [63] M. Staubwasser and H. Weiss. Holocene climate and cultural evolution in late prehistoric–early historic west asia. *Quaternary Research*, 66(3):372–387, November 2006.
- [64] C. Stone. Nobulart, 2025. <https://nobulart.com/>.
- [65] TalkOrigins. Flood stories from around the world, 2002. <https://talkorigins.org/faqs/flood-myths.html>.
- [66] The Ethical Skeptic. The climate change alternative we ignore (to our peril), 2020. Accessed: 2025-02-10.

- [67] C. Thomas. The adam and eve story, 1963.
- [68] S. Varela, J. González-Hernández, L. Sgarbi, C. Marshall, M. Uhen, S. Peters, and M. McClenen. paleobiodb: An r package for downloading, visualizing and processing data from the paleobiology database. *Ecography*, 38, 04 2015.
- [69] I. Velikovsky. *Worlds in Collision*. Dell Publishing Co., Inc., 1950.
- [70] I. Velikovsky. *Worlds in Collision*. Nicolai Woodenko Library, 1965. Missing pages: 1-2, 37-38, 205-206, 377-378 in the original numbering. Scanned by Internet Archive HTML5 Uploader 1.6.3.
- [71] Z. Wang. A critical analysis of the role of herodotus's histories in representing the conflicts between the persian empire and the greek states. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*, 12:279--284, 04 2023.
- [72] F. Waters. *Book of The Hopi*. Penguin Books, 1963.
- [73] K. White. *World in Peril: The Origin, Mission, and Scientific Findings of the 46th/72nd Reconnaissance Squadron*. Self-published, Elkhart, Ind, Elkhart, Indiana, 1992. Includes bibliographical references (p. 285-287) and index.
- [74] J. Whitmore. Lithostratigraphic correlation of the coconino sandstone and a global survey of permian “eolian” sandstones: Implications for flood geology. *Answers Research Journal*, 12:275--328, 2019.
- [75] Wikibooks. Chinese stories/nüwa. https://en.wikibooks.org/wiki/Chinese_Stories/N%C3%BCwa.
- [76] Wikipedia. Glacial erratic. https://en.wikipedia.org/wiki/Glacial_erratic.
- [77] Wikipedia. Great pyramid of giza. https://en.wikipedia.org/wiki/Great_Pyramid_of_Giza#Interior.
- [78] Wikipedia. Pyramid of khafre. https://en.wikipedia.org/wiki/Pyramid_of_Khafre.
- [79] Wikipedia. Salt mining, 2024. https://en.wikipedia.org/wiki/Salt_mining.
- [80] Wikipedia contributors. Project nanook, 2024. Accessed: 2025-02-10.
- [81] Wikipedia contributors. Ogyges --- wikipedia, the free encyclopedia, 2025. [Online; accessed 10-February-2025].
- [82] Q. Wu, Z. Zhao, L. Liu, D. E. Granger, H. Wang, D. J. Cohen, X. Wu, M. Ye, O. Bar-Yosef, and S. Bai. Outburst flood at 1920 bce supports historicity of china's great flood and the xia dynasty. *Science*, 353(6299):579--582, 2016.